

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 -- ΤΗΛ. 27.689 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1959 | ΑΡΙΘ. 22

ΕΚΦΡΑΖΟΜΕΝ ΕΥΧΗΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑΝ

Ἡ τροποποίησις εἰς τινὰ σημεῖα ὑπὸ τῆς σεπτῆς μας Ἱεραρχίας ὠρισμένων διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, ὑπεβλήθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ μορφήν Β. Διαταγμάτων, προεκάλεσε τὸν χόλον καὶ ἐκίνησεν εἰς ἀδίκους καὶ ἀπαραδέκτους ἐναντίον τῆς ἐπικρίσεις δημοσιογραφικά τινὰ ὄργανα.

*

Λυπούμεθα εἰλικρινῶς διὰ τοῦτο. Ὁχι ἀπλῶς διὰ τὴν πρὸς τὸν θεοσύλλεκτον θεσμόν τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας μας ἐπιδεικνυμένην ἀμετροέπειαν, ἀλλὰ — κυρίως — διότι ἀποδεικνύει βαθεῖαν διάβρωσιν τῶν ἀρχηγόνων μας βιωμάτων. Καὶ πόσον — εἰς τινὰς περιπτώσεις — ἡ λογοκρατία τῶν ἡμερῶν μας ἔχει ἀπαμβλύνει τὴν ἠθικὴν μας αἴσθησιν, ὥστε νὰ παραμορφοῦται τόσον ἡ ἀλήθεια.

*

Πρωτίστως θὰ ἔπρεπε, νομίζομεν, νὰ ἔχη κατανοηθῆ, ὅτι ὑπῆρξε σφάλμα καὶ κατάχρησις αὐτόχρημα ἐξουσίας ἢ ἐξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς ὑποβολὴ ἐνὸς τόσον σημαντικοῦ νομοθετήματος, ἀφορῶντος τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὸ μορφήν Β. Διαταγμάτων! Καὶ ὑπῆρξεν ἐκδήλωσις ἀνωτερότητος, καὶ Χριστιανικωτάτη ἀληθῶς συγκατάβασις τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας, ὅτι ἐδέχθη νὰ συζητήσῃ ἐπ' αὐτῶν. Διότι ἀνεξαρτήτως τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ὀφθμισις τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀνήκει εἰς αὐτὴν, πρέπει ἐπὶ τέλος νὰ γίνῃ συνειδητόν, ὅτι, ἂν κατὰ τινὰ τρόπον, πάσχη καὶ χωλαίνῃ αὕτη, ἀφορμὴ εἶναι, ὅτι οὐδέποτε ἠρμηνεύθη ὀρθῶς ἢ ἀποστολὴ τῆς, καὶ παραλλήλως τὸ μέγα ἀπελευθερωτικὸν κίνημα τοῦ Ἔθνους.

Ἀτυχῶς, εὐθὺς ὡς ἀποκατεστάθημεν εἰς Κράτος, περιεβλήθη αὕτη μὲ χειροπέδας, καὶ ἠμποδίσθη ν' ἀναπτύξῃ ἐλευθέραν καὶ ἀνεπηρέαστον τὴν δρασίον τῆς. Ἐκόπησαν τότε ἀφρόνως τὰ προμνήσια, τὰ ὁποῖα τὴν συνέδεον μὲ τὸ παρελθόν καὶ μὲ τὴν αἰωνόβιον Ἀποστολικὴν τῆς Παράδοσιν, καὶ ἠνοίχθημεν εἰς τὰ πλήρη σύρσεων καὶ ὑφάλλων πελάγη παντοίων νεωτερισμῶν. Ἔργον δὲ τῆς Πολιτείας εἶναι τὸ διοικητικὸν τῆς Ἐκκλησίας σύστημα. Καὶ ὁ λόγος εἶναι ἴσως σκληρός. Ἀλλὰ θὰ τὸν εἴπωμεν, διότι ἡ ἀλήθεια σώζει. Ἄθλος ἰδικός τῆς εἶναι ἡ διαρπαγὴ τῆς περιουσίας τῆς, ἢ ὁποῖα δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὴν, οὔτε Κλήρον νὰ δημιουργήσῃ, οὔτε καὶ τὴν κοινωνικὴν τῆς ἀποστολὴν νὰ ἐκπληρώσῃ ἐπαρκέστερον.

*

Καὶ ὅμως ὑφιστάμεθα ὡς Ἔθνος, καὶ ἀπεκτήσαμεν ἐλευθέραν ζωὴν, ὅταν ὅλοι μᾶς ἐπίστευον ὡς ὀριστικῶς συντριβέντας ὑπὸ τὰ πέλματα βαναύσου κατακτητοῦ, μόνον χάρις εἰς τὴν ἀγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας. Ἐθαμβώθη τότε ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν ἀφάνταστον ὁρμὴν τῆς Φυλῆς μας. Καὶ οἱ ὀρθολογισταὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ κατανοήσουν τὸ θαῦμα τῆς Ἐθνεγερείας μας.

Καὶ ὅταν κάποτε ἐπίσημος Ἀγγλὸς συνητήθη μὲ τὸν Κανάρην καὶ τὸν ἠρώτησε μὲ τι ἐξοπλίζει τὰ πυρπολικά του, ὥστε νὰ ἐπιφέρουν τόσην καταστροφὴν εἰς τοὺς ἐχθρούς. — «Μὲ τὰ κορμιά μας», ἀπεκρίθη ἀφελέστατα ἐκεῖνος.

*

Ὁ Ἕλληνας εἶχεν ἤδη διαπλασθῆ ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν του.

Η ΥΠΟ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΔΕΞΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΡΟΥΒΗΜ ΣΠΑΡΤΑ

Τῆ 9η Νοεμβρίου ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐδεξιώθη ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Συνεδριῶν τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς τὸν γνωστὸν ἱερατικὸν προϊστάμενον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Οὐγκάντας πατέρα Ρουβῆμ Σεβάνγκια Μουκάσα, ὅστις εἶναι ὁ πρωταγωνιστὴς καὶ πρωτεργάτης τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἀφρικῇ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ὡς σημειοῦται εὐστόχως ὑπὸ τοῦ ἐλπιδοφόρου Δελτίου «Πορευθέντες...», «δὲν μετεφυτεύθη, ἀλλ' ἐφύτρωσεν ὡς αὐτοφυῆς δένδρον κατὰ ἓνα θαυμαστὸν τρόπον» καὶ παρουσιάζει κατηχητικὴν ἀνθισιν. Ὁ πατὴρ Ρουβῆμ, ὅστις εἶναι ἰσχυρὰ φυσιογνωμία καὶ ἐπιβλητικὴ μορφή, ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν

Αὐτὴ τοῦ εἶχεν ἐμφυσήσει τὸν ἀσυγκράτητον πόθον πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ πρὸς μίαν ἀνωτέραν ζωὴν. Αὐτὴ τὸν ἐχειροκράτησε, διὰ τὰ ὀδύνη τὸν ἐπίπονον δρόμον τῆς νίκης, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς καταστροφὰς, πού ὑφίστατο, καὶ ἔτοιμος πρὸς πᾶσαν θυσίαν. Καὶ αὐτὴ ἔκαμε νὰ λάμπη μέσα εἰς τὰς συνειδήσεις τοῦ ἀπλοῦ λαοῦ, μὲ ὅλα τὰ φέγγη τοῦ Οὐρανοῦ, ἡ γλυκνυτάτη μορφή τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὰς μετέπλαττεν, μὲ τὴν λειτουργικὴν τῆς ζωῆς, εἰς ἐστίας φωτός. Καὶ ἐνέπνεε τὴν πίστιν ἐκείνην, ἡ ὁποία εἶναι ἰκανὴ νὰ μετακινήσῃ καὶ ὄρη.

*

Τιμῶμεν εἰλικρινῶς καὶ βαθέως τὸν κ. Βογιατζῆν. Διότι καὶ ἔφρασε ἀποδεδειγμένη καὶ εἰλικρινῆ τοῦ ἀγαθοῦ ἔχει. Καὶ ἀκραιφνὲς Ὁρθόδοξον φρόνημα. Καὶ παρὰ τὴν νεότητά του, σύνεσιν πολὺν καὶ ἀποφασιστικότητα πραγματοποιῶν. Καὶ δὲν μᾶς διαφεύγει, ὅτι ὡς εὐσεβὲς καὶ πιστὸν τέκνον τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἀρχικὴν διατύπωσιν τῶν Νομ. Διαταγμάτων εἶχε θεωρήσει ὡς ἀπαραίτητον τὴν «σύμφωνον γνώμην» τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ μόνον κατόπιν ἐπιμόνων ὑποδείξεων ἄλλων στυγνῶν Πολιτικοκρατῶν, ἐδέχθη τελικῶς νὰ μεταβληθῇ ἢ «σύμφωνος γνώμης» εἰς «γνώμην ἀπλήν».

*

Καὶ ἄς μᾶς πιστεύσῃ. Ἐπὶ τρεῖς συνα-

ἐγνώρισε τὴν Ἑλλάδα καὶ δι' αὐτῆς τὴν Ὁρθοδοξίαν, προσέθεσεν ἐν ἀκόμῃ ὄνομα εἰς τὸν ἑαυτὸν του, τὸ ὄνομα Σ π ἄ ρ τ α ς ἕνεκα τοῦ θαυμασμοῦ του πρὸς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην. Διὰ τῶν ἀγώνων τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ τέκνου τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπάρχουν σήμερον 20.000 Ὁρθόδοξοι εἰς τὴν Οὐγκάνταν. Ὡσαύτως διατηρεῖται εἰς ἱεραποστολικὸς σταθμὸς εἰς τὴν Κένυαν, διὰ τοῦ ὁποίου 1500 ἰθαγενεῖς αὐτῆς προσήλθον ἤδη εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Εἰς τὴν Δεξιῶσιν αὐτὴν ὁ πατὴρ Σπάρτας προσῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ τεσσάρων φοιτητῶν τῆς Οὐγκάντας, οἱ ὁποῖοι σπουδάζουν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ ὑπὸ μελῶν τῆς Γενικῆς Γραμ-

πτὰς δεκαετηρίδας παρακολουθοῦμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ εἶναι αὕτη, ἀναμφισβητήτως, συνεχῶς ἀνιοῦσα. Καὶ ἔχει ἐπιτελέσει καὶ ἐπιτελεῖ πολλά, πάρα πολλά. Σημειοῦνται, ἀσφαλῶς, ἐνίοτε καὶ σφάλματα καὶ ἐκτροπαί. Ἄλλ' εἰς τὸν ἁμαρτωλὸν μας αὐτὸν κόσμον ἀποτελεῖ οὐτοσίαν ν' ἀξιῶμεν, ὅπως ὄλον ἀνεξαιρέτως τὸ πλήρωμά της ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἐνσάρκους ἀγγέλους. Καὶ τὸ βασικὸν καθ' ἡμᾶς σφάλμα εὐρίσκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἱστορικοὶ τῆς Ἐθνεγερσίας μας δὲν ἤσθάνθησαν εἰς τὴν πληρότητά του τὸ ὑπέροχον ψυχικὸν κίνημα τοῦ Ἔθνους μας. Καὶ δὲν ἠρμήνευσαν ὀρθῶς τὰς προϋποθέσεις καὶ τὰ βαθύτερα αἰτία τῆς ἐκδηλώσεώς του. Καὶ οὕτω ἢ κατὰ καιροὺς Πολιτικὴ μας Ἠγεσία παρεθεώρησε τὴν θέσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἔθνους.

*

Ἄλλ' ἀγόμεθα μακρὰν. Καὶ ἐκφράζομεν, τελευτῶντες, τὴν εὐχὴν ἀλλὰ καὶ τὴν προσδοκίαν, ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων Ὑπουργὸς κ. Βογιατζῆς, ὅστις ἐξ ἰδιοσυγκροασίας καὶ ἀπὸ μελέτης εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν μὲ τὰ βαθύτερα ἠθικὰ αἰτήματα τοῦ Ἔθνους καὶ κατανοεῖ πληρέστατα τὴν Ἐθνοποιὸν δύναμιν τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας, θὰ ἐξεύρη τρόπον γεφυρώσεως τῶν ἐκδηλωθεισῶν—μὴ οὐσιωδῶν—ἀντιθέσεων καὶ καλοπίστων ἀντιγνωμιῶν.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ματείας τῆς «Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν Ἱεραποστολήν» τῆς Διεθνούς Ἐνώσεως Ὀρθοδόξου Νεολαίας «Σύνδεσμος». Εἰς τὴν δεξίωσιν παρίστατο ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Λεωνίδας Φιλιππίδης, ὁ Προκοσμήτωρ κ. Παν. Μπρατσιώτης, οἱ Καθηγηταὶ κ. κ. Ἰωάννης Καρμίρης, Βασίλειος Ἰωαννίδης, Κωνσταντῖνος Μπόννης, Γεράσιμος Κονιδάρης, Ἀνδρέας Φυτράκης, Δημήτριος Μωρατίτης καὶ Μᾶρκος Σιώτης, οἱ κ. κ. Ὑψηγηταὶ Κωνσταντῖνος Καλοκύρης, Κωνσταντῖνος Μουρατίδης, Εὐάγγελος Θεοδώρου καὶ Ἀνδρέας Θεοδώρου, ἡ Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς Κυρία Μαρθαίου-Ζέκου καὶ πλεῖστοι φοιτηταί.

Κατὰ τὴν Δεξίωσιν ταύτην ὁ Κοσμήτωρ κ. Λεων. Φιλιππίδης προσεφώνησε τὸν πατέρα Ρουβῆμ Σπάρταν διὰ τῶν ἐξῆς λόγων:

«Αἰδεσιμώτατε,

«Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἀκριβῶς τριάκοντα πέντε διετέλων Ἰδιαιτέρος Γραμματεὺς τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Φωτίου, παρουσίασα εἰς τὸν ἀείμνηστον Πατριάρχη Ἐκεῖνον μετὰ θερμῆς ὑπὲρ τῶν αἰτημάτων τῶν συνηγορίας τοὺς πρώτους ἐπισκεφθέντας Αὐτὸν πνευματικοὺς Ἐκπροσώπους τῆς Οὐγκάνδα ἐζήτησαν οὗτοι νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐξ ἐνδομύου θεόθεν φωτισμοῦ καταλαμπόμενοι ἐπὶ τὴν ἀθόρυμτον αὐτῆς προτίμησιν ἔναντι τῶν περιβαλλουσῶν αὐτοὺς ἑτεροδόξων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἀλαλήτως συνεκζητοῦντες καὶ τὴν ἀπαγκίστρωσιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν συνηρημένων πρὸς τὰς ἑτεροδόξους ταύτας χριστιανικὰς ὁμολογίας πολιτικῶν ἐπιρροῶν ἀνεζήτησαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδοξίαν τὴν πλήρη ἀνεξαρτησίαν τῆς συνειδήσεως αὐτῶν, καὶ αὐτὴν εἰς τὴν πολιτικὴν, ἰσχυρῶς διαισθανόμενοι ὡς ἐὰν ἀνέπνεον τὴν αἶραν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας ὡς αἶραν πνευματικῆς ἐλευθερίας· ἐζήτησαν οἱ Ἐκπρόσωποι ἐκεῖνοι νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ νὰ ποιμανθῶσιν ὑπὸ ὀρθοδόξων κληρικῶν τοῦ ἐν λόγῳ Πατριαρχείου. Ὡς ἔλαφοι διψῶσαι καὶ σπεύδουσαι ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ ὡς εὐρόντες εἰς τὸ ἡμέτερον Πατριαρχεῖον τὴν ἀναζητουμένην πηγὴν ὑδάτος ἄλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, οὕτως ὁμοίωσιν οἱ σπονδαῖοι ἐκεῖνοι ἐπισκέπται καὶ προσκνηματικὴ ἐξεδηλοῦτο ἡ πίστις αὐτῶν καὶ ὁ πρὸς λύτρωσιν πόθος.

Μεγίστην τότε ἐδοκίμασεν ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Φώτιος συγκίνησιν καὶ χαρὰν· ἐδέχθη μετὰ στοργῆς πατρικῆς ἀνοικταῖς ἀγκάλαις τοὺς ἐπισκέπτας ἐκεῖνους ὡς θεοδίδακτα καὶ θεόπεμπτα πνευματικά του τέκνα, ἐφιλοξένησεν αὐτοὺς ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ὅπου καὶ ἐγνώρισα εἰς βάθος τὴν ἀγαθότητα τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ προσέπεμψεν αὐτοὺς μετὰ τιμῶν καὶ εὐλογιῶν, ὑποσχεθεὶς νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λαοῦ, ὃν ἐξεπροσώπων, τ.ἔ. νὰ ἐργασθῇ ἕως οὗ καταστῶσιν οὗτοι τέκνα φωτόμορφα τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐκτοτε ἡ Οὐγκάνδα ἐχαράχθη εἰς τὴν ψυχῆν μου ὡς προσφιλῆς πνευματικὴ ἀδελφὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλάδος· ἡ Πατριαρχικὴ ὑπόσχεσις ἐξεπληρώθη, ἡ συνέχισις αὐτῆς ἀπετέλεσε μέλημα καὶ τῶν ἐφεξῆς

Πατριαρχῶν καὶ τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας ταύτης δρέπ·μεν σήμερον. Ὡς πνευματικὴν ἀδελφὴν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὡς πιστὴν ὀρθόδοξον ἀδελφὴν τιμῶμεν καὶ ἀγαπῶμεν τὴν Οὐγκάνδα πάντες οἱ Ἕλληνες, μετὰ χαρᾶς παρακολουθοῦντες τὰς εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν πνευματικὰς προόδους τῶν ἐν αὐτῇ ἀδελφῶν μας. Ἡ ἐκτίμησις ἡμῶν καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι τόση καὶ ὁ σύνδεσμος τόσον στενός, ὥστε ἡ μεταξὺ μας γεωγραφικὴ ἀπόστασις ἔχει πλήρως ἐξουδετερωθῆ.

Δι' ὃ καὶ ἡ Σχολὴ ἡμῶν σήμερον μετὰ χαρᾶς πολλῆς τῆς ἐν Κυρίῳ ὑποδέχεται τὴν Ὑμετέραν ἐδλαβεστάτην Αἰδεσιμότητα, τὸν Ἀρχιερατικὸν ἐν Οὐγκάνδα Ἐπίτροπον καὶ Ἐκπρόσωπον τοῦ Ὀρθοδόξου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς, τὸν τῇ ἐντολῇ Αὐτοῦ πνευματικῶς προϊστάμενον τῶν ἐν Οὐγκάνδα Χριστιανῶν Ὀρθοδόξων ἀδελφῶν ἡμῶν, οἵτινες μετὰ πίστεως ἐργάζονται εἰς ἀξίωσιν τοῦ πληρώματος τῆς ἐν Οὐγκάνδα Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς δόξαν Χριστοῦ.

Ἰδιαιτέρως χαίρει ἡ ἡμετέρα Σχολή, διότι, ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Ὑμῶν, παρέχεται εἰς αὐτὴν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς πρὸς τοὺς ἐξ Οὐγκάνδα νέους, τοὺς ἐνδαιτωμένους ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτροφείῳ· οὗτοι εἶναι σήμερον τέσσαρες, ἐξ ὧν τρεῖς φοιτηταὶ τῆς Ἱατρικῆς καὶ εἰς τῆς Θεολογίας. Πάντες διακρίνονται διὰ τὴν εὐσέβειαν καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν. Ἀλλὰ ζωηροτάτην θὰ ἔχῃ πάντοτε ἡ Σχολὴ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ εἰς τὴν Ἀγγλίαν σήμερον μετεκπαιδευομένου ἐξαιρέτου τέκνου τῆς Οὐγκάνδα καὶ τροφίμου τῆς Σχολῆς μας, τοῦ προσφιλοῦς μας Θεοδώρου, ὅστις ἐξαιρέτως διεκρίθη διὰ τὴν εὐσέβειαν, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν δλην ἀρετὴν καὶ πολιτείαν αὐτοῦ, διὰ τὸν φλογερὸν ζῆλόν του πρὸς τὴν Θεολογικὴν ἐπιστήμην, διὰ τὴν ἐνθουσιώδη ἀγάπην του καὶ ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν ἀκραυρῆν του πῆστιν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ διὰ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν δοκιμώτατα ἐχειρίζετο, δι' αὐτῆς ἐγκύπτων εἰς τὰ πηγαιῖα ἱερὰ κείμενα τῆς θρησκείας ἡμῶν. Ὁ πτυχοῦχος τῆς Σχολῆς μας Θεόδωρος ἐτίμησε τὴν Πατρίδα του, γενόμενος τύπος καὶ ὑπογραμμὸς βίου τοῖς συσπουδασταῖς αὐτοῦ, σπονδαῖαν δὲ καὶ καρποφόρον προσιωνίζεται ἡ Σχολὴ τὴν ἐν Οὐγκάνδα δράσιν αὐτοῦ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς δόξαν Χριστοῦ.

Ὑπὸ τοιούτων αἰσθημάτων ἐμφορομένη ἡ Σχολὴ ἡμῶν πρὸς τὴν ἐν Οὐγκάνδα Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καὶ ὑποδέχεται καὶ προπέμπει Ὑμᾶς, Αἰδεσιμώτατε, μετὰ τῆς ὀλοφύχου ἐσχῆς, ὅπως ὁ Κύριος διαφυλάττῃ Ὑμᾶς ἐν ὑγιείᾳ, ἐπισχῆν εἰς τὸ θεοφιλὲς ἔργον Ὑμῶν καὶ διατηρῇ Ὑμᾶς τε καὶ ἡμᾶς ἀεὶ ἠνωμένους ὁμοφύχους ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης ἐπὶ τοῦ θεοφορητοῦ ἐδάφους τῆς ὀρθοδόξου πίστεως εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ τῆς ἀγίας ἡμῶν Μητρὸς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐπισκέψεώς Ὑμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Σχολὴν μας παρακαλοῦμεν, ὅπως δεχθῆτε τὸ ἀναμνηστικὸν τοῦτο λεύκωμα.»

Ἄπαντῶν ἐν συνεχείᾳ ὁ Πατὴρ Ῥουβῆμ Σπάρ-

τας, ὠμίλησε διὰ μακρῶν καὶ κατασυνεκίνησε τοὺς πάντας. Τὰ λεχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἦσαν ἀληθῆς ἀποκάλυψις διὰ τοὺς ἀκούοντας. Οὗτος, ἀφοῦ ἐν ἀρχῇ ἠὺχαρίστησε τὸν κ. Κοσμήτορα καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ἐπαφὴν του μετὰ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἀνεφέρθη εἰς τὴν γνωστὴν ἤδη εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἐκκλησίας», (βλ. ἔτος 1957, ἀρ. φύλλου 6) ἴδρυσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας καὶ ἐξῆρε τὸν ρόλον, τὸν ὁποῖον ἐπαιζῶν ἐκλεκτοὶ Ἕλληνες διὰ τὴν θεμελιώσιν καὶ ἀνθησιν ταύτης. Ἀκολούθως ὁ Πατὴρ Σπάρτας εἶπε τὰ ἑξῆς :

«Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐν Οὐγκάντα, αἱ ὑποχρεώσεις καὶ ἡ εὐθύνη Ὑμῶν εἶναι φανεραί. Ἀπὸ Σᾶς περιμένομεν νὰ μᾶς βοηθήσετε διὰ νὰ ἀντιμετωπισώμεν τὰς ἀνάγκας μᾶς καὶ νὰ συνεχίσωμεν τὸ ἔργον μᾶς. Ἡ Ἐκκλησία μᾶς εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν πρέπει νὰ γίνῃ ὁ τηλαυγὴς φάρος, ὁ ὁποῖος θὰ σκορπίσῃ τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας εἰς τοὺς ἀφρικανικοὺς πληθυσμούς. Ἡδη ἡ Ἱερὰ Ἐπιτοασία τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Δῆμαρχος Θεσσαλονίκης ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσίν μου ὑποτροφίας, διὰ τῶν ὁποίων εὐσεβεῖς νέοι τῆς Οὐγκάντας θὰ ἔλθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν κοιλίδα τῶν φάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, δὲ νὰ μετεκπαιδευθοῦν καὶ νὰ ποτισθοῦν μετὰ τὰ ζωογόνα ράματα τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ. Ἄλλ' ἀκόμη δὲν γνωρίζω πόσας ὑποτροφίας θὰ ἐπιτύχω καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐπειτα ἐκτός ἀπὸ τὰς ἀνάγκας μᾶς εἰς ἱερὰ σκευή, ἱερὰ ἄμφια καὶ λειτουργικὰ βιβλία μᾶς λείπει ὁ Ναός. Ὁνειρενόμεθα νὰ κτίσωμεν ἓνα περίλαμπρον Ναόν, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, εἰς οἰκόπεδον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐχάρισεν ὁ Βασιλεὺς μᾶς. Ὁ ναὸς αὐτὸς θὰ εἶναι ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου, ὅπως εἶναι ὁ ἅγιος Γεώργιος ἐπὶ τοῦ Ἀνκαβηττοῦ, καὶ θὰ φαίνεται ἐκ τοῦ μακρόθεν καὶ θὰ ἀκτινοβολῇ τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ὡς φάρος φωτεινός. Σεῖς ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πρέπει νὰ ἀνάψετε τὸν φάρον αὐτὸν.

Ἄλλ' ἡ ὑποχρέωσίς σας δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας. Πρέπει νὰ στρέψετε τὸ βλέμμα σας εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀφρικανικὴν Ἠπειρον. Εἰς αὐτὴν κατοικοῦν 200 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι, ἐξ ὧν τὰ 100 ἑκατομμύρια ἀνήκουν εἰς τὸν Προτεσταντισμὸν, τὸν Ρωμαιοκαθολικισμὸν κ. τ. τ. Τὰ ὑπόλοιπα 100 ἑκατομμύρια σᾶς περιμένουν. Σεῖς καλεῖσθε νὰ ἀνάψετε εἰς αὐτοὺς τὴν λυχνίαν, ποὺ θὰ τοὺς μεταδόσῃ τὸ φῶς. Δὲν πρέπει νὰ ἀδιαφορήσετε διὰ τὴν ἀγωνιώδη ἔκκλησιν των. Ἐγὼ τὰ εἶπον, ἐπομένως δὲν θὰ ἔχω πλέον τὴν εὐθύνην. Ἐὰν ἐξακολούθησον νὰ μείνουν εἰς τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας, Σεῖς πλέον θὰ ἔχετε τὴν εὐθύνην.

Ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος ἐτέθη ἐπιγραφή εἰς τρεῖς γλώσσας, ἑβραϊκὴν, λατινικὴν καὶ Ἑλληνικὴν. Ἐξ αὐτῶν μόνον ἡ Ἑλληνικὴ ἐξακολούθει νὰ εἶναι ἐνεργὸς καὶ νὰ ὀμιλῆται. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τοὺς ἐν χώρα καὶ σικῆ θανάτου καθημένους.

Λοιπὸν, Σεῖς ὡς Θεολογικὴ Σχολή, δρῶσα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, δύνασθε ποικιλοτρόπως νὰ μᾶς βοηθήσετε. Εἰς τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον διεξάγει ἡ Ὁρθοδοξία πρὸς ἀνακαίνισιν τοῦ κόσμου, πρέπει Σεῖς νὰ ἀποτελέσετε τὰ μετόπισθεν, τὰ ὁποῖα θὰ στέλλετε εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ εὐρισκόμεθα ἐν Ἀφρικῇ, τὰ πολεμοφόδια, διὰ νὰ διεξάγωμεν νικηφόρος τὸν ἀγῶνα.

Ἐὐχαριστῶν ἀκόμη μίαν φορὰν διὰ τὴν δεξιῶσιν αὐτὴν, σᾶς κομίζω τὸν χαιρετισμὸν τῶν ἐν Οὐγκάντα Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν».

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ὁ Κοσμητὸρ κ. Λεων. Φιλιππίδης διεβεβαίωσεν ἐκ νέου, ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν θὰ ἴσταται πάντοτε παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀφρικανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας, ὁ Καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Καρμίρης προέτεινεν, ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Πατὴρ Σπάρτας ὀμίλησεν πρὸς τοὺς φοιτητὰς τῆς Σχολῆς, ἵνα ἀφυπνισθοῦν τὰ Ἱεραποστολικά αὐτῶν ἰδεώδη, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο δεκτόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν ἀναλάβῃ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐξευρέσεως τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὀρθοδόξου ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐν Οὐγκάντα. Ὁ Προκοσμητὸρ κ. Παν. Μπρατσιώτης ἐτόνισεν, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς Σπάρτα λεχθέντα ὑπεθυμίζουσιν τὸ ὑπὸ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἐξιστορούμενον ὄραμα τοῦ Παύλου, καθ' ὃ ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν ἐστὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων: Διὰ βᾶς εἰς Μακεδονίαν βόηθησον ἡμῖν (Πράξ. ἱστ', 9). Τὸ «Διαβάς βοήθησον ἡμῖν» ἀκούεται καὶ πάλιν—ὡς ἔκκλησις, ὡς παράπονον, ὡς προσταγὴ—ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ στόματος τοῦ φλογεροῦ αὐτοῦ κληρικοῦ. Ὁ Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης προέτεινεν, ὅπως ἡ Σχολὴ ἐνεργήσῃ διὰ τὴν σύστασιν «Ἱεραποστολικοῦ Συμβουλίου», ἀποτελουμένου ἐξ ἐγκρίτων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας πρὸς ἀφύπνισιν τοῦ ἱεραποστολικοῦ πνεύματος καὶ ἐξεύρεσιν τρόπου ὁργανώσεως Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἱεραποστολῆς ἐν Ἀφρικῇ. Ὡσαύτως ὁ Καθηγητὴς κ. Ἰωαννίδης παρουσίασεν εἰς τὴν Σχολὴν πῖνακα τῶν ἀμέσων ἀναγκῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας, ὑποβληθέντα εἰς αὐτὸν ὡς Γενικὸν Διευθυντὴν Ὁρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καὶ ἀναφέροντα κυρίως τὰς ἀνάγκας εἰς ἱερὰ ἄμφια, ἱερὰ σκευή, εἰκόνας καὶ λειτουργικὰ βιβλία καὶ προτεινόμενα ἀφ' ἑνὸς τὴν καθιέρωσιν μιᾶς Κυριακῆς τοῦ ἔτους ὡς ἡμέρας ἐνίσχυσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης διὰ τῆς περιφορᾶς ἐνὸς δίσκου εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος, ἀφ' ἑτέρου τὴν χορήγησιν ὑποτροφιῶν ἐκ μέρους τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλείσης εἰς νεάνιδας ἐξ Οὐγκάντας διὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν ὡς ἀδελφῶν νοσοκόμων, οἰκοκυρῶν καὶ κοινωνικῶν λειτουργῶν καὶ ἐκ τρίτου τὴν ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος χορήγησιν ὑποτροφιῶν εἰς νέους ἐξ Οὐγκάντας πρὸς θεολογικὴν μόρφωσιν αὐτῶν εἰς τὰς θεολογικὰς καὶ ἱερατικὰς Σχολὰς τῆς Ἑλλάδος.

Τέλος ἐγένετο δεκτὴ πρότασις τῶν Καθηγητῶν

ΤΟ ΕΝ ΡΟΔΩ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (19 - 28 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1959)

Ε'

“Όταν αναγινώσκωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰ ἐκκλησιαστικά νέα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, σχηματίζει τις τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ Ἐγκύκλιος δὲν εὔρε τὴν ἀνταπόκρισιν, ἣν ἤξιζεν. Εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά περιοδικὰ τῆς περιόδου 1920 ἢ 1921 ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἐκκλησίαις ὀλίγος λόγος γίνεται περὶ αὐτῆς. Διατὶ αἱ ἄλλαι Ἐκκλησίαι δὲν ἀνταπεκρίθησαν προθύμως εἰς ταύτην; Ὑπάρχουν τρεῖς λόγοι: Πρῶτος, ὅτι μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ὑπῆρχε τότε οὐδεμία ἐπαφὴ καὶ διὰ τοῦτο ἡ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος δὲν διενεμήθη εὐρέως, ὅσον ἔπρεπε. Δεύτερον ἡ μετάφρασις αὐτῆς εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν δὲν ἦτο ὀρθὴ καὶ ἀκριβής, μὴ ἀποδίδουσα πιστῶς τὸ κείμενον τοῦ πρωτοτύπου. Ἐλπίζομεν συντόμως νὰ κάμωμεν εἰς τὴν Ecumenical Review μίαν νέαν μετάφρασιν τῆς. Πρέπει ὅμως νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι ἡ Ἐγκύκλιος δημιουργεῖ ἐν πραγματικῶν πρόβλημα διὰ τοὺς Μεταφραστάς. Ποιεῖται λόγον πολλάκις περὶ Κοινωνίας, ἡ ὅποια δέον νὰ ὑφίσταται μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄλλ' ὁ ὅρος Κοινωνία δύναται νὰ ἔχη δύο ἐννοίας: ἐπικοινωνίαν καὶ συναδέλφωσιν ἐν πνευματικῇ ἢ μυστικῇ σημασίᾳ· δύναται ὅμως νὰ σημαίνῃ καὶ σύνδεσμον ἢ συμμαχίαν ὑπὸ τὴν σημασίαν ἐνὸς ὀργανωμένου καὶ διαρκοῦς σώματος. Ἡ τελευταία εἶναι ἡ ἀρχικὴ Ἑλληνικὴ σημασία, ὅπως λ.χ. ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἡ ὅποια μνημονεύεται ἰδιαιτέρως ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ. Ἡ συνοδεύουσα τὴν Ἐγκύκλιον ἐπιστολὴ καθιστᾷ σαφές, ὅτι διὰ ταύτης ἠνθούον τὴν δημιουργίαν ἐνὸς διαρκοῦς σώματος, διότι ὁμοίως σαφῶς περὶ ὀργανώσεως κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Αἱ μετὰ ταῦτα ἐπεξηγήσεις τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Θυατείρων Γερμανοῦ ἐπιβεβαιούσιν, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶχε κατὰ νοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐνὸς σώματος, ὁμοίου πρὸς τὸ Π.Σ.Ε. Παραθέτω ἐνταῦθα

κ. κ. Γερ. Κονιδάρη καὶ Ἄνδρ. Φυτράκη, ὅπως κατ' ἀρχὴν ἡ Σχολὴ ἀποφασίσῃ νὰ ἔλθῃ ὀλοφύγως ἀρωγὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐγκάντας, τῶν καλυτέρων πρὸς τοῦτο τρόπων ἐξετασθησομένων εἰς εἰδικὴν προσεχῆ συνεδρίαν τῆς Σχολῆς. Τοῦτο δὲ ἀνεκουνώθη ὑπὸ τοῦ κ. Κοσμῆτορος καὶ εἰς τὸν πατέρα Ῥουβῆμ, ὅστις ἐξέφρασε τὰς θερμὰς του εὐχαριστίας.

Ἡ συγκίνησις πάντων τῶν παρευρισκομένων εἰς τὴν δεξίωσιν ἐκορυφώθη, ὅταν, ἀφοῦ οἱ παριστάμενοι Ἕλληνες ἔψαλαν ἑλληνικὸν ἐκκλησιαστικὸν ὕμνον, οἱ ἐξ Οὐγκάντας Ἀφρικανοὶ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἔψαλαν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὸν ὕμνον εἰς τὴν ὑποβλητικὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ μελωδίαν.

τοὺς σχετικούς λόγους ἐκ τινος ὁμιλίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ ἐν Οὐψάλα κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1920, διὰ νὰ ἀντιληφθῶμεν πόσον σαφεῖς καὶ συγκεκριμένας ἰδέας εἶχεν ἡ Ἐκκλησία τῆς Κων/πόλεως διὰ τὸν σχηματισμὸν ἐνὸς διεκκλησιαστικοῦ Σώματος, παρεμφεροῦς πρὸς τὸ συμπηχθὲν μεταγενέστερον Παγκόσμιον Συμβούλιον. «Πῶς ἡ συνεργασία αὕτη θὰ πραγματοποιηθῇ; Ἡ ἐπιστολὴ, ἡ σταλεῖσα παρὰ τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, δὲν κάμνει περὶ τοῦτου λόγον κατ' εὐθείαν, ἀλλ' ἐμμέσως δυνάμεθα νὰ καθορίσωμεν τὴν κυρίαν ἂποψιν τοῦ Πατριαρχείου... Τὴν ὀργάνωσιν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν ἐννοοῦμεν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Πρέπει νὰ σχηματισθῇ μία Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες θὰ εἶναι μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν ἐκάστη Ἐκκλησίᾳ δέον νὰ συστηθῇ μία ἐπιτροπὴ εἰδική, ἵνα συνεργάζηται μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Περαιτέρω δέον νὰ ἐκδίδηται ἐν περιοδικῶν, ὡς ἐπίσης καὶ συνέδρια νὰ συγκαλῶνται πρὸς συζήτησιν θεμάτων τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὰ προμνημονευθέντα προβλήματα καὶ ἄλλα τοιαῦτα κοινῶν ἐνδιαφέροντος διὰ πᾶσαν τὴν Χριστιανωσύνην πρέπει νὰ διερευνῶνται ὑπὸ τῶν Συνεδρίων τούτων».

Συνεχίζων ὁ Γεν. Γραμματεὺς τὴν ἐκθεσιν, προσέθεσεν, ὅτι ὁ τρίτος λόγος τῆς μὴ προσηκούσης ἀπηχῆσεως τῆς Πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου ἦτο ὅτι ταυτοχρόνως κατὰ σύμπτωσιν ἐδημοσίεον αἱ ἐφημερίδες τῆς Σουηδίας καὶ ἐν συνεχείᾳ αἱ ἐφημερίδες τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἄρθρα διάφορα τοῦ Söderblom, ἐν τοῖς ὁποίοις οὗτος ἀνέπτυσε καὶ προέτεινε τὴν ἰδέαν τῆς δημιουργίας ἐνὸς Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου. Τότε δὲν εἶχε ἐκτιμηθῆ δεόντως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ πρότασις ἐκ Κων/πόλεως ἦτο ἡ πρώτη ἐπίσημος πρότασις καὶ ὅτι προήρχετο ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον κέντρον τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν. Πάντως αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Σουηδίας Söderblom ἐφάνησαν ὡς ὄνειρα ἀπραγματοποίητα, ὅπως καὶ πολλοὶ ἀρχηγοὶ Ἐκκλησιῶν ἐφρόνουσαν τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὰς προτάσεις τῆς Κων/πόλεως. Καὶ εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεῖα εἰς τὸ συνέδριον τῆς Γενεύης κατὰ τὸ 1920 ἠγωνίζετο νὰ πείσῃ τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας περὶ τῆς ἀνάγκης μιᾶς οἰκουμενικῆς ὀργανώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ τὰ Πρακτικά του Συνεδρίου ἐκείνου συνάγεται, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι εἶχον καθαρωτέραν ἂποψιν τῆς οἰκουμενικῆς κλήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι σπουδαῖον νὰ ἐνθυμώμεθα, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Κων/πολις ἀνέλαβε τὴν πρώτην πρωτοβουλίαν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Πάλιν αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία Κων/πόλεως ἔθεσε μίαν

σπουδαίαν ἀρχήν, ὅταν ἔγραψεν εἰς συνημμένην εἰς τὴν Ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, ὅτι αἱ διὰ τῆς ἐγκυκλίου προτεινόμεναι ἐπαφαὶ δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀναβληθῶσι μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τῆς πλήρους συμφωνίας καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, διότι ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἠδύνατο νὰ παρασκευασθῇ τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πλήρη ἔνωσιν. Καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ ἔμελλε νὰ καταστῇ ἡ βασικὴ προϋπόθεσις τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως. Διότι ἡ συνεργασία καὶ ἡ κοινὴ μαρτυρία τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουσι μὲν ἀξίαν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν πλήρη ἐκείνην Κοινωνίαν καὶ ἐνότητα, ἡ ὁποία νοεῖται ἐν Ἰωαν. 17 καὶ Ἐφεσ. 4. Διὰ τοῦτο, συνεδριάζοντες εἰς περιοχὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς προμνημονευθείσης Ἐγκυκλίου, ἔχομεν λόγον νὰ ἀναλογιζώμεθα μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης τοὺς ἡγέτας τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι διήνοιξαν τὴν ὁδὸν διὰ τὴν οἰκουμενικὴν ἰδέαν καὶ ἔγιναν οἱ πρωτοπόροι διὰ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπερ συνεστήθη πολλὰ ἔτη μεταγενέστερον.

Ἀκολούθως ὁ Γεν. Γραμματεὺς ἀνέφερεν ἐν τῇ ἐκθέσει του τὸ σημεῖον, εἰς ὃ εὐρίσκεται τὸ ζήτημα τῆς συγχωνεύσεως τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου τῶν Ἱεραποστολῶν μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἐνταῦθα ἐτόνισεν, ὅτι ἡ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἱεραποστολικῇ δράσει δὲν εἶναι καινὴ τις ἰδέα, διότι ἐγένετο λόγος περὶ αὐτῆς ἤδη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ Château de Cran πλησίον τῆς Γενεύης κατὰ τὸ 1920, ὅτε ἀπεφασίσθη ἡ σύστασις τοῦ Διεθνοῦς ἱεραποστολικοῦ Συμβουλίου, ὁ Δρ. J. H. Oldham παρουσίασεν ὑπόμνημα, ἐν τῷ ὁποίῳ, μεταξὺ ἄλλων, ἔλεγεν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἱεραποστολικῶν προβλημάτων, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀντιπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι διατηροῦσι καὶ κάμνουσιν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν, καὶ τοῦτο προϋποθέτει τὴν σύμπηξιν καὶ ὑπαρξίν ἐνὸς παγκοσμίου συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ὀλίγας ἑβδομάδας βραδύτερον εἰς τὰς προκαταρκτικὰς συσκέψεις τῆς Ἐπιτροπῆς Faith and Order (Πίστις καὶ Τάξις) ἐν Γενεύῃ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅταν παρουσίασαν τὸ σχέδιόν των περὶ συμπήξεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνέφεραν καὶ δύο κυρίους σκοποὺς τοῦ τοιούτου σώματος, ἧτοι τὴν ἀποφυγὴν τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν μὴ χριστιανικῶν λαῶν. Τὸ σημεῖον τοῦτο ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου, τοῦ μόνου μέλους τῶν συσκέψεων τοῦ 1920, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀκόμη ἐνεργὸν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν. Οὗτος εἶπεν: «Ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφέρω ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ Ὀρθόδ. Ἐκκλησία θὰ ἀπέχη ἐν τῷ μέλλοντι, ὅπως ἔπραξε καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, ἀπὸ οἰονδήποτε προσηλυτισμὸν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἢ Ἐκκλησία εἶναι πρόθυμος νὰ βοηθήσῃ ἄλλας Ἐκκλησίας νὰ διαδίδωσι τὸ Εὐαγγέλιον μεταξὺ μὴ χριστιανῶν, ἐφ' ὅσον ἡ ἰδίᾳ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πράξῃ τοῦτο» (Intern. Kirchliche Zeitschrift 1921, σελ. 95).

Ταῦτα, ἅτινα ἐλέχθησαν πρὸ ἐτῶν, πραγματοποιοῦνται σήμερον, διότι σχεδὸν ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ἀπήντησαν εὐνοικῶς ὑπὲρ τῆς προτεινομένης συγχωνεύσεως. Πάντως δέον νὰ λάβωμεν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὴν πρότασιν τῶν Ὀρθοδόξων, ἣν ἐπανελάβον οὗτοι πολλάκις ἀπὸ τοῦ 1920 καὶ ἐξῆς εἰς τὰ διάφορα συνέδρια τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν—μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., ἐφ' ὅσον ἀσκειῖται προσηλυτισμὸς μεταξὺ τῶν μελῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅπως ἔγραψεν ὁ Eugene Blake ἄλλοτε, «ὅταν αἱ Ἐκκλησίαι γίνονται μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μεταχειρίζονται τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, ὅπως θὰ ἦθελον νὰ μεταχειρίζωνται αἱ ἄλλαι αὐτάς».

Ἀκολούθως ὁ Visser't Hooft ἔκαμε λόγον διὰ τὴν Γ' Συνέλευσιν τοῦ Π.Σ.Ε. εἰπών, ὅτι ἀπὸ τοῦδε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ στάδιον τῶν προπαρασκευῶν καὶ ὅλον τὸ προσωπικὸν καὶ αἱ Ἐπιτροπαὶ τοῦ Π.Σ.Ε. ἀσχολοῦνται κυρίως τώρα μετὰ τὴν ὀργάνωσιν των. Ἡ Γεν. Συνέλευσις μέχρι τοῦδε συνήρχετο εἰς χριστιανικὰς χώρας καὶ διὰ πρώτην φοράν συγκαλεῖται εἰς Ἀσίαν ἐντὸς περιβάλλοντος μὴ χριστιανικοῦ ἐν Νέῳ Δελχί τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦτο ἔχει σημασίαν, διότι μαρτυρεῖ ὅτι ἡ Οἰκουμὴν Κίνησις ἀπευθύνεται εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ περιλαμβάνει ὅλας τὰς χώρας ἀνεξαρτήτως τοῦ πολιτισμοῦ των. Ἐπίσης ἐξῆρε τὸ ἐπίκαιρον καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ κεντρικοῦ θέματος τῆς Γεν. Συνελεύσεως: «Ὁ Ἰησοῦς, τὸ φῶς τοῦ κόσμου».

Ἐν τέλει ὁ Γεν. Γραμματεὺς ἔκαμε λόγον περὶ τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος, ὅτι ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐξέλιπον αἱ μεγάλαι φυσιογνωμίαι τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὅπως ὁ Bishop Bell, ὁ Berggrave, καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἐδίδον ζωὴν καὶ πνοὴν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν καὶ κατηύθυνον ταύτην μετὰ τὴν σοφίαν καὶ σύνεσιν των. Ἐξέφρασαν ὁμοῦς τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν νέαν γενεάν, ἡ ὁποία ἐνδιαφέρεται διὰ τὰ σύγχρονα προβλήματα τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν καὶ ζῆλον πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἰδεώδη τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως (Τμῆμα νεότητος τοῦ Π.Σ.Ε., Διεθνῆς ὁμοσπονδία Φοιτητῶν καὶ ἄλλαι).

Παρέχον ἐν τῇ παρουσίᾳ ἐκθέσει τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου ἐκτενὴ περίληψιν τῆς ἡμιλίας τοῦ Γεν. Γραμματέως κ. Visser't Hooft, διότι, ὡς εἶδεν ὁ ἀναγνώστης, οὗτος μετὰ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν διαύγειαν καὶ σύνεσιν δίδει τὰς γενικὰς γραμμάς τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ ἐκφράζει ἀκριβῶς, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, τὸ διαπνέον τὸ Π.Σ.Ε. πνεῦμα καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐπιδιώξεις αὐτοῦ.

ΒΑΣ. Χ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

«Σήμερον τῆς εὐδοκίας Θεοῦ τὸ προοίμιον, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἢ προκήρυξις· ἐν Ναῶ τοῦ Θεοῦ, τραπῶς ἢ Παρθένος δεικνύνται, καὶ τὸν Χριστὸν τοῖς πᾶσι προκαταγγέλλεται. Αὐτῇ καὶ ἡμεῖς μεγαλοφώνως βοήσωμεν· Χαίρει τῆς οἰκονομίας τοῦ Κτίστου ἢ ἐκπλήρωσις»

(Ἀπολυτίκιον εἰς τὴν ἐν τῷ Ναῶ Εἰσοδὸν τῆς Θεοτόκου).

Π Ε Ρ Ι Ν Ε Ω Κ Ο Ρ Ω Ν

Κατά τὸ ἔτος 1904 ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξαπέλυσε εἰς τοὺς ἀνά τὸ κράτος Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τὴν ὑπ' ἀριθμὸν Πρωτ. 3240/2421 τῆς 6 Φεβρουαρίου Ἐγκύκλιον αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας διέτασεν, ἵνα οἱ νεωκόροι «κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ὑπηρεσίαν αὐτῶν, καὶ καθ' ὃν χρόνον ψάλλονται αἱ Ἱεραὶ ἀκολουθίαι καὶ ἡ ἡθεῖα μυσταγωγία καὶ αἱ λοιπαὶ ἱεροτελεστία τελούνται, φέρωσιν ἐπενδύτην (ἐξώρασον) μέλανα ὡς τὸν τῶν ἱερέων, καὶ πρὸς τούτοις πρὶν ἢ οἱ τοιοῦτοι εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, εὐλογῶνται κατὰ τὴν πρὸς τοῦτο διατετυπωμένην τάξιν ἐν τῷ Εὐχολογίῳ»⁵⁸. Διευκρινίζουσα δὲ πῶς τὴν θέσιν τῶν νεωκόρων ἐν τῇ ὡς ἄνω Ἐγκυκλίῳ αὐτῆς ἡ Ἱερά Σύνοδος, παρατηρεῖ, ὅτι «οἱ νεωκόροι ἢ ἄλλως καὶ ἐκκλησιαρχαὶ καλούμενοι.. ἐὰν μὴ συγκαταλέγονται ἐν τοῖς τοῦ κλήρου ἀξιωματικοῖς, πάντως ὁμῶς ἀποτελοῦσι τὸ κατώτερον αὐτοῦ προσωπικόν, καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῶν περιβολὴ δέον νὰ εἶναι διακριτικὴ καὶ παρεμφερὴς τῇ τῶν κληρικῶν».

Πραιτέρω, ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐν ἔτει 1908, καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 465/174 τῆς 28 Μαΐου Ἐγκυκλίου αὐτῆς, διὰ τοῦ «Κανονισμοῦ τῶν καθήκοντων τῶν ἱερέων, διακόνων, ψαλτῶν καὶ νεωκόρων» καθωρίσθησαν ὡς ἀκολουθῶν τὰ καθήκοντα αὐτῶν. «Οἱ νεωκόροι ὀφείλουσι νὰ κρούωσι τοὺς κώδωνας κατὰ τὰς ὀρισμένους ὥρας, νὰ διατηρῶσι τὸν ναὸν ἐν ἄκρῳ καθαρῷ, ἰδίως νὰ διατηρῶσι καθαρὰ τὸ θυμιατήριον, τὰ κηροπήγια, τὰς κανδήλας, τοὺς πολυελέους, τὴν κολυμβήθραν κ.λ.π. νὰ προετοιμάζωσι καὶ δίδωσιν εἰς τὸν ἱερέα τὸ θυμιατήριον, τὸ ζέον καὶ λοιπά, νὰ προπορεύονται μετὰ λαμπάδος κατὰ τὰς εἰσόδους, νὰ εἰδοποιῶσι τοὺς ἱερεῖς περὶ πάσης ζητουμένης παρὰ τῶν χριστιανῶν ἱεροπραξίας. Τὰς ὑπηρεσίας δὲ ταύτας οἱ νεωκόροι ἐκτελοῦσιν ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῶν προϊσταμένων αὐτῶν ἱερέων, ὧν τὰς διαταγὰς ὀφείλουσιν ἀπροφασίστως νὰ ἐκτελῶσιν. Οἱ νεωκόροι,

58. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκυκλίαι, ἔθνα ἀνωτέρω, Α' τόμος, σ. 56. Ἡ «Εὐχή εἰς τὸν εἰσερχόμενον εἰς διακονίαν ἐκκλησιαστικὴν», τὴν ὁποίαν μνημονεύει ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀνωτέρω ἔχει ὡς ἐξῆς: «Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πιστὸς ἐν ἐπαγγελίᾳ καὶ ἀμεταμέλητος τοῖς χαρίσμασιν· ὁ καλέσας τὸ πλάσμα σου κλήσει ἀγία, καὶ συναγαγὼν τοὺς δούλους σου εἰς τὴν ἐπουράνιον ταύτην πολιτείαν· αὐτὸς, συνεργὸς αὐτῶν γενόμενος, ἐνδυνάμωσον τὸν δούλον σου τοῦτον, εἰς τὸ διακοπεῖν τῇ ἀγίᾳ σου Ἐκκλησίᾳ, αὐξῶν αὐτόν, ἐκ δικαίων πόνων δωσόμενον ἐκάστῳ καρπὸν, πρὸς εὐαρέστησιν τῆς σῆς ἀγαθότητος· ἡμῶν δὲ τὰς ψυχὰς ῥύθμισον πρὸς πᾶσαν εὐταξίαν καὶ κατάστασιν εἰρηνικὴν, εἰς τὸ ἀνασχέσθαι ἀλλήλων ἐν ταπεινώσει ἀληθινῇ καὶ ἀνυποκρίτῳ, χαρισάμενος πᾶσιν ἡμῖν τὴν ἐπουράνιον σου βασιλείαν. Ἐλέει καὶ φιλανθρώπιᾳ τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν». Σημειωτέον ὁμῶς, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς εὐλογίας τῶν νεωκόρων ὑπ' ἄλλων χρησιμοποιεῖται ἡ «Τάξις ἐπὶ χειροτονίᾳ εἴτ' οὖν προχειρίσει Ἐκκλησιαρχοῦ, ἡ Οἰκονόμου Μονῆς, ἡ Κελλαρῖτου». Βλέπε Εὐχολόγιον τὸ Μέγα, Βενετία, 1854, σελ. 177-178.

κατὰ τὰς Ἱεράς ἀκολουθίας, ὀφείλουσι νὰ φέρωσι τὴν κεκανονισμένην δι' αὐτοὺς στολήν, καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰ καθήκοντα τῶν μετὰ πάσης εὐπρεπείας καὶ εὐλαβείας»⁵⁹.

Πρὸς τούτοις, ἡ Ἱερά Σύνοδος εἰς ἀλληλογραφίαν

59. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκυκλίαι, ἐκδιδόμεναι ἐπιμελεῖα Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Θέμελη (νῦν Ἐπισκόπου Θουμακοῦ) τόμος Α' (1901-1933) Ἀθήναι 1955, σελ. 68. — Σημειωτέον ὅτι, ἐν ἔτει 1925 ὁ ἀειμνηστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος (Παπαδόπουλος) ἐξέδωκε (τῆ 30 Μαρτίου) «Ἐσωτερικὸν Κανονισμόν τῶν Ἱ. Ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν». Εἰς τὸ Δ' κεφάλαιον αὐτοῦ (παράγραφος 28, σελ. 11-13) λεπτομερῶς καταχωρίζει τὰ καθήκοντα τῶν νεωκόρων, ὡς ἀκολουθῶν: «Οἱ νεωκόροι ὀφείλουσιν ἅπαντες νὰ κατοικῶσι πλησίον τοῦ Ναοῦ, ἐν ᾧ ὑπηρετοῦσι, διημερεύοντες δὲ ἐν αὐτῷ ν' ἀσχολῶνται ἀποκλειστικῶς περὶ τὴν καθαρῶτητα αὐτοῦ τε καὶ τῶν σκευῶν (θυμιατηρίων, κηροπηγίων, πολυελαίων, κανδηλίων, κολυμβήθρας κλπ.) νὰ καθαρίζωσι καθ' ἐκάστην τὰ στασίδια, τὰς ἁγίας εἰκόνας καὶ εἰκονοστάσια, ἀπαξ δὲ τῆς ἑβδομάδος κατὰ προτίμησιν τὸ Σάββατον ἢ τὴν Δευτέραν, νὰ ἐκτινάσσωσι τοὺς τυχόν ὑπάρχοντας τάπητας, νὰ πλύνωσι τὸ ἔδαφος τῶν Ναῶν τακτικῶς, νὰ καθαρίζωσι τὰ μανουάλια, τὰς κανδήλας καὶ τοὺς πολυελέους, καὶ νὰ κρούωσι τοὺς κώδωνας κατὰ τὰς διὰ τοῦ εἰρημένου προγράμματος ὀρισμένας ὥρας καὶ ὁσάκις ἄλλοτε διαταχθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ἀντιπροσώπου ἢ ἄλλου τινὸς ἐφημερίου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν νὰ μένωσιν ἅπαντες ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, τηροῦντες τὴν εὐταξίαν μετὰ τῶν πιστῶν, νὰ ἐκτελῶσι τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν ἐν γένει μετ' εὐλαβείας καὶ ἀπροφασίστως, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ Ἀντιπροσώπου ἐφημερίου. Νὰ εἰδοποιῶσι τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐν γένει ὅλον τὸ προσωπικόν, ὁσάκις καλεῖται ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, εἴτε ἐν νυκτὶ εἴτε ἐν ἡμέρᾳ, καὶ νὰ συνοδεύωσι τὸν ἐφημέριον, ἐὰν παραγγελλῶσιν, ὅταν οὗτος μεταβῆναι πρὸς μετὰληψιν ἀσθενοῦς. Νὰ μὴ ζητῶσι παρὰ τῶν πιστῶν, τῶν τελόντων ἱεροτελεσίαν τινά, ὑποχρεωτικὸν φιλοδώρημα, δεχόμενοι εὐχαρίστως τὴν κατὰ προαίρεσιν τῶν χριστιανῶν προσφορὰν. Τὰ τυχρὰ τῶν Νεωκόρων εἶναι κοινά, εἰσπράττει δὲ αὐτὰ εἰς καὶ μόνος, τῇ ὑποδείξει τοῦ ἐφημερίου. Ἄπαν τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῶν Ναῶν βοηθεῖται ἐν τοῖς οἰκείοις ἔργοις ἀμοιβαίως, ἔχει δὲ τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐφημέριον καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχὴν. Εἰς οὐδὲν πρόσωπον, ξένον πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, ἐπιτρέπεται ν' ἀναμνησθῆται εἰς ὑπηρεσίαν ἐν τοῖς Ναοῖς, ἀνευ εἰδικῆς ἀδείας τῶν ἀρμοδίων, τιμωρεῖται δὲ ὁ νεωκόρος, ὅστις τυχόν ἤθελε δεχθῆναι ἢ προσκαλέσει εἰς ἐργασίαν τοιαῦτα πρόσωπα, παρὰ τὴν παρούσαν διάταξιν». Σημειωτέον, πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ κατὰ τόπους Ἱεράρχαι ἐγκυκλίως καθορίζουσι τὰ καθήκοντα τῶν τε ἱερέων, τῶν διακόνων, τῶν ψαλτῶν καὶ τῶν νεωκόρων. Εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς δὲ Συνόδου ἐκδοθέντα «Ἐιδικὸν Κανονισμόν τῶν Μοναστηρίων» (ἐν ἔτει 1932) καὶ διὰ τὸν ἄρθρον αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐξῆς καθορίζονται τὰ καθήκοντα τοῦ Ἐκκλησιαρχοῦ τῆς μονῆς: «Ὁ Ἐκκλησιαρχὸς ἐπιμελεῖται τῆς καθαρῶτητος τοῦ Ἱ. Ναοῦ καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν σκευῶν, κανδηλῶν, κηροπηγίων κλπ. Προετοιμάζει τὰ διὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἀπαιτούμενα καὶ φροντίζει περὶ τῆς προσφορᾶς. Ἀνάπτει τὰς κανδήλας πρὸ τῆς ἑσπέρης τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Τὸ διὰ τὴν λυχνοκαίαν ἔλαιον καὶ τὸν διὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν οἶνον λαμβάνει παρὰ τοῦ Οἰκονομοῦ εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου μηνός. Κατασκευάζει τὰς λαμπάδας καὶ κηρία. Ἐὰν ὁ ἐκ τῶν μελισσιῶν παραγόμενος κηρὸς δὲν ἐπαρκῆ, προμηθεύεται ἐντολῇ τοῦ Ἡγουμένου τὸν ὑπόλοιπον κατὰ καιρὸν τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ ἔξωθεν, ὡς καὶ τὸν λίβανον. Πάντα ταῦτα φυλάσσει ἐν ἰδιαιτέρᾳ εὐπρεπείᾳ ἀποθήκῃ, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο σκεῦος καὶ ἀφιέρωμα.

Πρὸς τούτοις εἰσπράττει τὰ ἐκ τοῦ κηροῦ καὶ δίσκου χηρίματα καὶ παραδίδει ταῦτα εἰς τὸν Ταμίαν τὴν ἑσπέραν ἐκάστης Κυριακῆς, ἀναφέρων συγχρόνως πρὸς τὸν Ἡγούμενον καὶ

αὐτῆς μετὰ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διηγκρίνισεν, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως ψαλτῶν καὶ νεωκόρων ἀνήκει εἰς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου (πρβλ. Α. Ν. 2200/1940, ἄρθρον 64) προβλεπομένη πρὸς αὐτὸν πρότασις τῆς οἰκείας ἐνοριακῆς ἐπιτροπείας (Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου), «εἶναι μὲν ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ παντὸς διορισμοῦ ἢ ἀπολύσεως, δὲν εἶναι ὅμως ὑποχρεωτικὴ διὰ τὸν Μητροπολίτην, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἢ ἀπολύσῃ ψάλτην ἢ νεωκόρον, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου δὲν ὑπάρχει σχετικὴ πρότασις τῆς ἐνοριακῆς ἐπιτροπείας, δύναται ὅμως νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως»⁶⁰.

*

Καὶ ταῦτα μὲν καθώριζε καὶ διέτασεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ χρονικὰς περιόδους. Οἱ δὲ νεωκόροι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους καιροὺς τῶν Συλλόγων καὶ τῶν Ἀσφαλίσεων, καὶ συγκεκριμένως τὸν Ἰούνιον (25ῃ) τοῦ 1930, ἴδρυσαν Σωματεῖον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Σύνδεσμος τῶν ἐν Ἑλλάδι νεωκόρων», ἐν ἔτος περὶ τοῦ ἀπὸ τῆς συστάσεως (27 Ὀκτωβρίου 1929) τοῦ ἐν Ἀθήναις «Σωματείου Ἐκκλησιαστικὸς Μουσικὸς Σύλλογος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός».

Ἐδρα τοῦ Σωματείου τούτου ὀρίζονται αἱ Ἀθήναι, σκοπὸς δὲ εἶναι «ἡ ἐπικοινωνία, ἡ ἐνότης καὶ ἡ ἀλληλοβοήθεια τῶν μελῶν αὐτοῦ, ἡ περιθάλψις καὶ ἐνίσχυσις αὐτῶν διὰ τῆς παροχῆς εἰς ἀσθενοῦντα μέλη ἱατρικῆς περιθάλψεως, φαρμάκων καὶ χρηματικῆς ἀρωγῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας των, χορηγομένων κατόπιν αἰτήσεως αὐτῶν πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ συνδέσμου. Ἐπίσης ἡ διὰ παντὸς νομίμου μέσου ὑποστήριξις τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ συνδέσμου» (ἄρθρον 2ον). «Τακτικὰ μέλη τοῦ συνδέσμου εἶναι οἱ ἐν Ἀττικῇ διὰ διορισμοῦ ὑπηρετοῦντες εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς νεωκόροι, κατόπιν ἐγγράφου αἰτήσεως αὐτῶν πρὸς τὴν διοίκησιν καὶ μετ' ἀποφάσιν αὐτῆς ἐγγραφόμενοι. Ἀντεπιστέλλοντα οἱ ἐκτὸς τῆς Ἀττικῆς ὑπηρετοῦντες νεωκόροι» (ἄρθρον 3ον).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 32ον «ὁ σύνδεσμος ἐορτάζει τὴν 17ην Νοεμβρίου, ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ», τὴν εἰκόνα τοῦ ὁποῖου ὡς ἔμβλημα ἔχει ἡ σημαία τοῦ συνδέσμου (ἄρθρον 33ον), ὡς ἐπίσης καὶ ἡ σφραγὶς αὐτοῦ, ἣτις περὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας ἔχει τὰς λέξεις «Σύνδεσμος τῶν ἐν Ἑλλάδι νεωκόρων» μὲ τὸ ἔτος τῆς ἰδρύσεώς του (ἄρθρον 34ον.) Ἡ προτίμησις τοῦ

πᾶν ἄλλο ἀφιέρωμα ὡς καὶ περὶ τῆς ἀγορᾶς ἢ ἐπισκευῆς ἱερῶν σκευῶν καὶ βιβλίων, ἦν καὶ ποιεῖται ἐντολῇ τοῦ Ἡγουμένου. Ἐπι δε σημαίνει καὶ τὸν κώδωνα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου ὠρισμένην ὥραν». (Βλέπε: Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος Α', σελ. 592). Τέλος σημειωτέον, ὅτι τὰ καθήκοντα τῶν ἐφημερίων, ἀπὸ ἀπόψεως Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου, λεπτομερέστερα ἀναγράφονται εἰς «Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Νικοδήμου Μίλας (μετάφρασις Μελετίου Ἀποστολοπούλου), Ἀθήναι 1906, σελ. 587 κ.ε.

60. Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι, ἔνθα ἀνωτέρω, τόμος Α', σελ. 654-655.

Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ ἔχει τὴν αἰτίαν αὐτῆς εἰς τὸ ὅτι ὁ Ἅγιος οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πατὴρ (+ 270), τὸν ὁποῖον ὁ Μέγας Βασίλειος χαρακτηρίζει «μέγαν καὶ οἷον λαμπτήρα περιφανῆ, μέγαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ διαλάμπαντα», πλὴν ἄλλων θαυμάτων αὐτοῦ προσείλκυσε, κατὰ τρόπον θαυματουργικὸν εἰς τὸν Χριστιανισμόν νεωκόρον τινὰ εἰδωλολατρικοῦ ναοῦ, ἐν Πόντῳ, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἐγένετο συνεργάτης αὐτοῦ εἰς τὴν διάδοσιν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὅπως ἀναγράφεται εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, τὸν ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἅγιον Γρηγόριον τοῦ Νύσσης, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νεωκόρος μετὰ τὸ θάψμα παραχρῆμα ἐπίστευσε καὶ πάντα καταλιπόντα, γένος, οἰκίαν, γαμετὴν, παῖδας, φίλους, ἱερωσύνην (εἰδωλολατρικὴν), ἐστίαν, κτήματα, ἀντὶ πάντων τῶν προσόντων αὐτῷ ποιήσασθαι, τοῦ συνεῖναι τῷ μεγάλῳ (Γρηγορίῳ) καὶ συμμετέχειν τῶν πόνων αὐτῷ καὶ τῆς θείας ἐκείνης φιλοσοφίας τε καὶ παιδείσεως»⁶¹.

Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ Συνδέσμου, ἡ περιουσία αὐτοῦ μεταβιβάζεται εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Ὁικοῦ τῶν τυφλῶν (ἄρθρον 35ον).

Περαιτέρω, κατὰ τὴν 1 Σεπτεμβρίου τοῦ 1942, ἰδρύθη (ἐγκριτικὴ ἀπόφασις τοῦ Δικαστηρίου ὑπ' ἀριθ. 433/1943) ὁ «Σύνδεσμος τῶν ἐν Πειραιεῖ καὶ περιχώροις νεωκόρων Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης», παράλληλον πρὸς τὸν προηγουμένως ἀναφερθέντα ἐπιδιώκων σκοπὸν, μὲ ἔδραν τὸν Πειραιᾶ. Ἐορτὴ τοῦ Συνδέσμου ὠρίσθη ἡ ἐπέτειος τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου (11 Ἰανουαρίου). Ἡ σημαία τοῦ Συνδέσμου φέρει ὡς ἔμβλημα τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Θεοδοσίου, ὡς καὶ ἡ σφραγὶς (ἄρθρα 1ον, 29ον-31ον). Εἰς περίπτωσιν δὲ διαλύσεως αὐτοῦ, ἡ περιουσία του μεταβιβάζεται εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἐν Βουλιαγμένῃ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου (ἄρθρον 32ον).

Τέλος, τῇ 18 Φεβρουαρίου τοῦ 1946, ἐψηφίσθη ἕτερον Καταστατικόν, ὅπερ μέχρι τῆς σήμερον ἰσχύει, ὡς καὶ τὸ προηγουμένον τοῦ ἔτους 1943, τοῦ «Σωματείου Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ περιχώροις νεωκόρων», μὲ ἔδραν αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας, καὶ μὲ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἀνω σκοποὺς, περισσότερόν πως ἀνεπτυγμένους. Συγκεκριμένως, κατὰ τὸ 2ον ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, σκοπὸς τοῦ Συνδέσμου εἶναι: α) Ἡ προστασία καὶ ἡ μέριμνα περὶ πάντων τῶν ἐπαγγελματικῶν καὶ ἀφορώντων τὴν τάξιν τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ περιχώροις νεωκόρων. β) Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος τῆς μεταξὺ τῶν μελῶν ἀλληλεγγύης καὶ ἀλληλοβοηθείας. γ) Ἡ κατοχύρωσις τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ νεωκόρου διὰ νόμου. δ) Ἡ ἴδρυσις Ταμεῖου ἐπικουρικῆς ἀσφαλίσεως. ε) Ἡ ἐξέυρεσις ἐργασίας εἰς τὰ στερούμενα ταύτης μέλη. στ) Ἡ συνεργασία μετὰ ἐπαρχιακῶν ὁμοιογενῶν ὀργανώσεων μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἴδρυσιν Πανελληνίου ὁμοσπονδίας νεωκόρων». Ἐδρα τοῦ Συνδέσμου εἶναι αἱ Ἀθήναι. Ἐορτὴ αὐτοῦ ἢ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Νεοκαισαρείας (17 Νοεμβρίου). Ἡ σημαία καὶ ἡ σφραγὶς αὐτοῦ φέρουσι τὴν εἰκόνα τοῦ εἰρημένου

61. Migne, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τόμος 46 στήλ. 917. Συναξαριστῆς Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τόμος Α', Ζάκυνθος ΑΩΞΗ', σελ. 266-268.

ΟΙ ΠΡΟΜΑΧΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ ΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ

Δ' ΜΑΚΑΡΙΟΣ Ο ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ὁ ἅγιος Μακάριος, ὁ ἀπὸ τοῦ 314 Ἱεροσολύμων, ἦν «ἄξιος τῆς ἐπικλήσεως ἀνὴρ καὶ πᾶσιν ἀβρυνόμενος ἀγαθοῖς»¹. Ἡ στάσις, τὴν ὁποίαν ἐτήρησε κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ καὶ ἐν Παλαιστίνῃ, ὅπου προσεχώρησαν εἰς αὐτὸν οἱ Ἐπισκοποὶ Πατρόφιλος Σκυθοπόλεως καὶ Ἀέτιος Διοσπόλεως, ἀνύψωσαν τὰ μέγιστα τὸν Μακάριον μεταξὺ τῶν 318 Πατέρων τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας καὶ σὺν αὐτῶ καὶ τὸν ὄν ἐξεπροσώπει Ἐπισκοπικὸν Θρόνον τῆς Ἱερουσαλήμ, καλυπτόμενον ἀκόμη τότε ὑπὸ τοῦ βεβήλου ὀνόματος Αἰλία καὶ καὶ ἐπισκιάζόμενον ὑπὸ τοῦ λόγῳ ἐξωτερικῶν συνθηκῶν ἐξαρθέντος Μητροπολιτικοῦ τοιούτου τῆς Καισαρείας Παλαιστίνης.

Ὁ Μακάριος ἐν τε τῇ Συνόδῳ τῆς Νικαίας καὶ μετ' αὐτὴν ἀνεγνωρίζετο καὶ συγκατηριθμεῖτο μεταξὺ τῶν «ἀποστολικῶν ἀνδρῶν» τοῦ αἰῶνος του (Δ')². Ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων ἐκείνων, οἵτινες κατενόουν καὶ ἀντελαμβάνοντο τὰς λεπτάς, ὑπόουλους καὶ παραπλανητικὰς ἀρειανικὰς ἐκφράσεις, δι' ὧν ἡ σατανικὴ πλάνη καὶ κακοδοξία ἠπέλει νὰ μεταθέσῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν «ἀγίαν ἀποστολικὴν Πίστιν» αὐτῆς, ἐκ τῶν θείων καὶ Ἀποστολικῶν αὐτῆς θεμελιῶν.

Ὅταν δ' οἱ Ἀρειανοί, ἀφέντες τὸν ἀπ' ἀρχῆς λαληθέντα ἀπλοῦν λόγον τῆς Πίστεως καὶ ἀποπηδῶντες τοῦ φράκτου τῆς Ἱστορικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Παραδό-

σεως-ῆς μόνης εἶχοντο στερρῶς, ὡς τῆς Θεοπαραδότου Παρακαταθήκης οἱ πλείστοι τῶν Ἀγίων Πατέρων—, ἐζήτησαν νὰ στηρίξωσι καὶ ἐπιβάλωσι τὰς σοφιστικὰς τῶν καινοφωνίας διὰ τῆς Διαλεκτικῆς, ἧς καὶ δεινούς χειριστάς, ὡς συνηγόρους τῶν, εἶχον ἐπιστρατεύσει κατὰ τὸν Γελάσιον³, πρῶτος ἀπήντησε καὶ διὰ τῆς διαλεκτικῆς ἐπίσης μεθόδου ὁ Ἱεροσολύμων Μακάριος καὶ ἀνέτρεψεν ἄρδην αὐτούς, ἀποδείξας ὅτι οὐδαμῶς ἦτο ἄπειρος καὶ τῆς διαλεκτικῆς τέχνης!

Κατὰ ταῦτα ἡ συμβολὴ τοῦ Ἀγίου Μακαρίου Ἱεροσολύμων ἐν τῇ δικαιοῦσει τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῇ καταδίκῃ τοῦ Ἀρειανισμοῦ ὑπῆρξε μεγίστη. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνεργὸς συμμετοχὴ τοῦ Μακαρίου ἐν τῇ ὀριστικῇ διατυπώσει καὶ συντάξει τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως τῆς Νικαίας θεωρεῖται σήμερον ἀναμφισβήτητος διὰ τοὺς σοβαροὺς λόγους: Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, τὸ καὶ «μάθημα» λεγόμενον, τὸ συνταχθέν ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Α' Οἴκου. Συνόδου περιέχει, ὡς γνωστόν, τὴν περὶ Ἀγίας Τριάδος διδασκαλίαν, τὴν ὁποίαν συνοπτικῶς ἐδιδάσκοντο οἱ Κατηχούμενοι καὶ ἀπήγγελλον, ὅταν ἐμελλον νὰ βαπτισθῶσιν. Αὐτὸ τοῦλάχιστον ἐξάγεται ἐκ τινῶν περικοπῶν τῆς Ἐπιστολῆς, ἣν μετὰ τὸ τέλος τῆς Συνόδου, κατὰ τὸν Σωκράτη⁴, εἶχεν ἀποστείλει ὁ

1. Νίκηφ. Καλλιόστου, Ἐκκλ. Ἱστορ. VIII, 6. Θεοδωρήτου, Ἐκκλ. Ἱστορ. I, 3 ἐν Χρυσόστ. Παπαδοπούλου: Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, σελ. 84.

2. Μ. Ἀθανασίου, Ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους Αἰγύπτου καὶ Λιβύης κατὰ τῶν Ἀρειανῶν Μ. Ρ. Γ. 25, 558.

3. Σύνταγμα τῶν κατὰ τὴν ἐν Νικ. ἀγίαν Σύνοδον πραθέντων, II, 12 κ. ἐ. Μ. Ρ. Γ. 85, 1240. — Κυζίκου Καλλινίκου, Ἡ Α' Οἴκου. Σύνοδος, σελ. 53. Εἰς τὴν διαλεκτικὴν τῶν Ἀρειανῶν ἀπήντησαν σθεναρῶς μετὰ τὸν Μακάριον καὶ οἱ Καισαρείας (Καππαδοκίας) Λεόντιος, Τυάνων Εὐφύχιος, Κορδοῦης Ὀσιος (δι' ἐρμηνείας), ὁ Σαρδικῆς Πρωτογένης. Διέτρεψε δ' ἐν ταῖς διαλεκτικαῖς ἀνταπαντήσεσιν ὁ Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος ὁ Μέγας.

Ἀγίου, εἰς δὲ περίπτωσιν διαλύσεως τοῦ Συνδέσμου, ἡ περιουσία αὐτοῦ μεταβιβάζεται εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ἐν Καλλιθέᾳ Οἴκου τῶν Τυφλῶν (ἄρθρα 1ον, 32ον-35ον).

*

Ἐν κατακλειδί τῆς ἐργασίας ταύτης δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι εἰς «Κανονιστικὸν περὶ τῶν νεωκόρων καὶ ψαλτῶν τῶν ἐν Μονάχῳ καὶ Λειψίᾳ Ὁρθοδόξων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν», ὑπογραφὴν τῆ 23 Ἰουλίου τοῦ 1893, ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Γεωργίου τοῦ Α' καὶ δημοσιευθὲν εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῆς 27 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους (ἀριθμ. φύλλου 142, μέρος Α' τεύχος Α', σελ. 656), ἐκανονίσθησαν «ἐπὶ τελεσφορώτερον τὰ περὶ διορισμοῦ τῶν νεωκόρων καὶ ψαλτῶν τῶν ἐν Μονάχῳ καὶ Λειψίᾳ Ὁρθοδόξων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν» καὶ δὴ ὡς ἑξῆς: «α) Τοῦ λοιποῦ ὁ διορισμὸς τῶν ἐν ταῖς εἰρημέναις Ἐκκλησίαις νεωκόρων καὶ ψαλτῶν γίνεται διὰ διαγωνισμοῦ, μεταξὺ τῶν προλυτῶν τῆς Θεολογικῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Σχολῆς καὶ τῶν ἀποφοίτων πτυχιούχων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐνώπιον ἐπιτροπῆς, διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαι-

δεύσεως.

β) Ὁ χρόνος τοῦ διαγωνισμοῦ, τὰ μαθήματα καὶ πᾶσα ἄλλη σχετικὴ λεπτομέρεια ὀρίζεται ἐν διακηρύξει τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, νομίμως δημοσιευομένη.

γ) Ἡ διάρκεια τῆς ὑπηρεσίας τῶν οὕτω διοριζομένων ὀρίζεται τριετῆς, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ παρατεινομένη.

δ) Ἐὰν εἰς τὸν διαγωνισμόν παρουσιασθῇ εἰς μόνον προλύτης, εἰ μὲν φέρει πτυχίον μετὰ τοῦ βαθμοῦ «ἄριστα» ἢ «λίαν καλῶς», δύναται νὰ διορισθῇ ἄνευ δοκιμασίας τινός, εἰ δὲ «καλῶς», ὑποβάλλεται εἰς δοκιμαστήριον ἐξέτασιν.

ε) Αἱ ὑποχρεώσεις πρὸς τὴν πολιτείαν, εἰς ἃς ἠθελε κριθῆ ἀναγκαῖον νὰ ὑποβληθῶσιν οἱ διοριζόμενοι, ἀναγράφονται ἐν τῷ διατάγματι τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἢ ἐν συμβολαίῳ.

Διὰ τοῦ «Κανονιστικοῦ» τούτου ἐπεδιώκετο ἡ οικονομικὴ ἐνίσχυσις ὡς ὑποτροφία τῆς Πολιτείας, πρὸς μετεκπαιδευσιν εἰς Γερμανίαν, «προλυτῶν» (πτυχιούχων) τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ πτυχιούχων τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης.

Τέλος † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Καισαρείας Εὐσέβιος τοῖς ἐπαρχιώταις του: «Καθὼς παρελάβομεν παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἐν τῇ Κατηχήσει καὶ ὅτε τὸ λουτρὸν ἐλαμβάνομεν, καὶ καθὼς ἀπὸ τῶν Θεῶν Γραφῶν μεμαθήκαμεν». Τὸ αὐτὸ ἐξάγεται συμπέρασμα καὶ ἐκ τῶν Κατηχήσεων τοῦ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου. Ἐνωρίτα φαίνεται ἐν τῇ Χριστ. Ἐκκλησίᾳ εἶχε συνταχθῆ σύντομος Κανὼν Πίσσεως⁴. Ὁ Ἱεροσολυμητικὸς τύπος τοῦ Κανόνος — Συμβόλου τούτου, τοῦ ὀνομασθέντος Ἀποστολικῆ— οὐχ ὡς συνταχθέντος ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἀποστόλων, ἀλλ' ὡς περιέχοντος, κατ' οὐσίαν, τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν— ἀπαντᾷται ἐν ταῖς Κατηχήσεσι τοῦ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ εὐρίσκεται ὡς κατωτέρω:

Α' Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα Παντοκράτορα· ποιητὴν Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Β'. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν ἀληθινόν, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Γ'. Ἐν σαρκὶ παραγενόμενον, καὶ ἐνανθρωπήσαντα [ἐκ Παρθένου καὶ Πνεύματος ἁγίου].

Δ'. Σταυρωθέντα καὶ ταφέντα.

Ε'. Ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

ΣΤ'. Καὶ ἀνεληθόντα εἰς τοὺς Οὐρανοῦς, καὶ καθίσαντα ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

Ζ'. Καὶ ἐρχόμενον ἐν δόξῃ κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Η'. Καὶ εἰς ἓν ἅγιον (πιστεύομεν) Πνεῦμα, τὸν Παράκλητον, τὸ λαλήσαν ἐν τοῖς προφήταις.

Θ'. Καὶ εἰς ἓν Βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ι'. Καὶ εἰς μίαν ἁγίαν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν.

ΙΑ'. Εἰς σαρκὸς ἀνάστασιν.

ΙΒ'. Καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Τὸ Ἱεροσολυμητικὸν τοῦτο Βαπτιστήριον Σύμβολον προϋτάθῃ ἀναμφιβόλως καὶ ὑπεβλήθη εἰς τὴν Συνόδον τῆς Νικαίας ὑπὸ τοῦ σπουδαῖον ἐν τῇ Συνόδῳ διαδραματίσαντος ρόλον Μακαρίου Ἱεροσολύμων⁶, ὅστις, μάλιστα, ἰδιαιτέρως ἐπιμείνας ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ ἀναπτύξει τοῦ δευτέρου ἄρθρου, τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπεν ἐν κατακλείδι κατὰ τὸν Γελάσιον: «Αὕτη ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστολικὴ καὶ ἀμώμητος πίστις, ἦντινα ἄνωθεν παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐκ προγόνων εἰς ἐγγόνους παραδοθεῖσαν ἡ Ἐκκλησία πρεσβεύει καὶ νῦν καὶ εἰς αἰεὶ ταύτην κρατεῖ»⁷.

Ἡ ἐξέχουσα καὶ ἐπιβλητικὴ φυσιογνωμία τοῦ γέροντος Μακαρίου, μεταξὺ τῶν 318 Θεοφόρων Πατέρων τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας καὶ ἡ ἐξαιρετος καὶ σοβαρὰ συμβολὴ του ἐν ταῖς τελικαῖς ἀποφάσεσι ταύτης καὶ τῇ

διατυπώσει τοῦ Συμβόλου τῆς «ἁγίας καὶ ἀποστολικῆς πίστεως» ἐξησφάλισαν διακεκριμένην αὐτῶ θέσιν ἐν τε ταῖς συνειδήσεσι ἀπάντων τῶν ἁγ. Πατέρων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ τοῦ γενναίοφρονος καὶ γνωστοῦ διὰ τὰς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ καὶ συμπαθείας πρὸς τοὺς πολιοῦς Ἐπισκόπους Προέδρου τῆς Συνόδου Αὐτοκράτορος Μ. Κων/τίου.

Οὗτος δὲ προσωπικῶς ἕνεκα τῶν ἐκδηλῶν καὶ ἐπιβαλλομένων ἱεραρχικῶν του προτερημάτων καὶ τῶν θερμῶν καὶ συγκινητικῶν του ἀποκαλύψεων καὶ ἀφηγήσεων περὶ τῶν Ἁγίων καὶ θεοβαδίστων τόπων, ἐγένετο αἴτιος νὰ ἀνασυρθῆ ἐκ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἐρειπίων καὶ ἀνυψωθῆ δεόντως καὶ ὁ ὄν ἐξεπροσώπει Ἐπισκοπικὸς Θρόνος τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν Ἱεροσολύμων. Τῆς Ἱεροσολύμων, ἥτις ἐκαλύπτετο μέχρι τότε ἀφ' ἐνὸς ὑπὸ τῆς βεβήλου κόνεως καὶ τῶν βδελυρῶν λύθρων τῆς Αἰλίας Καπιτωλίας τοῦ Ἀδριανοῦ (136), ἀφ' ἐτέρου δ' ὑπὸ τῆς εἰς Μητρόπολιν ἀπασῶν τῶν Ἐπισκοπῶν Παλαιστίνης ἀναχθείσης Καισαρείας, ἧς ὁ Ἐπίσκοπος Εὐσέβιος, μετέχων ἐπίσης τῆς Συνόδου, ἐτήρει τὴν γνωστὴν ἀσταθῆ καὶ ἀνελικρινῆ στάσιν.

Καὶ οἱ μὲν Πατέρες καθορίσαντες ὑποτυπωδῶς πως τὴν θέσιν τοῦ Ἀλεξανδρείας (Ἀλέξανδρος) καὶ μετ' αὐτῶν τοῦ Ἀντιοχείας (Εὐστάθιος) διὰ τοῦ ἐκ αὐτῶν Κανόνος, τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς ἐδίδον εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὸν τῆς Ἀντιοχείας εἰς τὸν Αἰλίαν, ἦτοι τὸν Ἱεροσολύμων (Μακάριος), διὰ τοῦ 7ου αὐτῶν Κανόνος⁸.

Ὁ δ' Αὐτοκράτωρ Κων/τίος ὁ Μέγας καλέσας φαίνεται παρ' ἑαυτῶ τὸν συμπαθέστατον καὶ σεβάσμιον γέροντα Μακάριον Ἱεροσολύμων, ἐνδιεφέρθη διὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἔνθα ἐγεννήθη, ἐξῆσεν, ἔπαθεν, ἔσταυρώθη, ἀπέθανεν, ἐτάφη καὶ ἀνέστη ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τοῦ Ὁποίου γευθεὶς τῆς ἀγαθότητος καὶ Θεϊκῆς δυνάμεως κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ὄπτασιν καὶ ἐμφάνισιν, τρίτην καὶ δεκάτην μετ' ἐκείνην τὴν εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον γενομένην, καθ' ἣν καὶ τὸ σωτήριον καὶ νικηφόρον Σημεῖον παρέλαβε, ἦσθάνετο διαρκῶς τὴν ἀνάγκην ἐμπράκτως νὰ δείξῃ τὴν πρὸς Αὐτὸν εὐγνωμοσύνην του καὶ εὐλάβειαν.

† Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ

8. Ἀμ. Ἀλβιζάτου, Οἱ Ἱ. Κανόνες, σελ. 28.

«Ὁ καθαρῶτατος Ναὸς τοῦ Σωτῆρος, ἡ πολυτίμητος παστὰς καὶ Παρθένος, τὸ ἱερόν θησαυροφυλάκιον τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, σήμερον εἰσάγεται ἐν τῷ Οἴκῳ Κυρίου, τὴν χάριν συνεισάγουσα, τὴν ἐν Πνεύματι θεῷ ἦν ἀνυμνοῦσιν Ἄγγελοι Θεοῦ. Αὕτη διάρχη σκηπτοῦ ἐπουράνιος».

(Κοντάκιον εἰς τὴν ἐν τῷ Ναῷ Ἐἰσοδὸν τῆς Θεοτόκου).

«Φωτοβόλοις λάμψεσιν, ἡ Ἐκκλησία, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, φωταγωγεῖ τοὺς τὴν φαιδρὰν, ἐπιτελοῦντάς σου κόμην, ὅσπερ Πάτερ παμμακάρ Γρηγόριε».

(Κοντάκιον εἰς τὸν Ἁγιον Γρηγόριον Ἐπίσκοπον Ἀκραγαντίνου).

4. Ἐκκλ. Ἱστορ. Ι, Μ. Ρ. Γ. 67, 69.

5. Μ. Ρ. Γ. 33, 520 κ. ε.

6. Οὕτω φρονεῖ ὁ σεβαστὸς Καθηγητὴς τῆς Δογματικῆς καὶ Συμβολικῆς κ. Ἱ. Καρμίρης. Ἴδὲ τὰ Δογματικὰ καὶ Συμβολικὰ Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τμήμα Α', σελ. 58.

7. Γελασίου Κυζίκου, Ἐνθ' ἄνωτ., ΙΙ, 23 Μ. Ρ. Γ. 85, 1305.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

H. Harms, F. Sigg, H. Wolf, *Die Kirchen der Welt. Bd. 1. Die Orthodoxe Kirche in Griechischer Sicht. 1. Teil, hrsg. v. P. Bratsiotis. Stuttgart (Evangelisches Verlagswerk) 1959, σελ. 208.*

Μετά πολλῆς ἱκανοποιήσεως θὰ πληροφορηθῶσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς «Ἐκκλησίας», ὅτι ὁ πρῶτος τόμος τῆς ἀνωτέρω ἀρξαμένης νὰ δημοσιεῖται γερμανιστὶ σειρᾶς, ὑπὸ τὸν τίτλον «Αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ κόσμου», εἶναι ἀφιερωμένος εἰς τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀποτελεσθεὶς ἀποκλειστικῶς ἐκ μελετῶν Ἑλλήνων θεολόγων. Ἡ ἔκδοσις αὕτη ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὄλον ἐκτενέστατον μεταξὺ τῶν ἑτεροδόξων ἐνδιαφέρον πρὸς γνῶσιν τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, οὐ μικρὸν συμβαλλομένης εἰς τοῦτο καὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κινήσεως, ἐν ἣ συναντῶνται αἱ χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ Ὁμολογίαι καὶ προσπαθοῦσι νὰ γνωρίσωσι καὶ κατανοήσωσιν ἀλλήλας.

Ἀλλὰ πολὺ πρὸ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἀφ' ὅτου ὁ Franz von Baader ἐζήτησεν, ὅπως εἰς τὸν θεολογικὸν διάλογον μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ Προτεσταντικῆς προστεθῆ ἀπαραιτήτως ὡς «τρίτον μέρος» καὶ ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ρίψας τὸ σύνθημα «audiatur et tertia pars», κατενόηθη ἡ ἀναγκαιότης τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς διεκκλησιαστικὰς συζητήσεις καὶ τῆς πρεσβυγενούς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὡς ἐκ τούτου οὐκ ὀλίγοι Ῥωμαιοκαθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι θεολόγοι ἔγραψαν κατὰ τὸν παρελθόντα καὶ τὸν παρόντα αἰῶνα διάφορα συγγράμματα, μελέτας καὶ ἄρθρα περὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὡς ἦτο ὁμοῦ φυσικόν, ἡ ἐκ μέρους αὐτῶν ἑλλιπὴς γνῶσις ἢ καὶ ἡ ἀγνοία ἐν πολλοῖς τῆς γλώσσης, τῆς θεολογικῆς γραμματικῆς, τῆς διδασκαλίας, τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς παρουσίας καταστάσεως αὐτῆς, ἔτι δὲ παλαιαὶ προκαταλήψεις καὶ ἐνίοτε καὶ ἐχθρότητες κατ' αὐτῆς ἐνίον ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ ἄλλαι αἰτίαι, ἤγαγον αὐτοὺς εἰς ποικίλας παρανοήσεις καὶ διαστρόφους τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ πνεύματος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Διὰ τοῦτο ἤρξατο ἐπικρατοῦσα ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις, ὅπως Ὀρθόδοξοι θεολόγοι παρουσιάσωσι τὴν Ὀρθόδοξίαν εἰς τοὺς ἑτεροδόξους ἐν τῇ ἑαυτῶν γλώσσῃ. Τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο ἤδη τῷ 1939 διὰ τῆς δημοσιεύσεως ὑπὸ Ἑλλήνων θεολόγων γερμανιστὶ μικρῶν μελετῶν ἐν τῷ δεκάτῳ τόμῳ τῆς ὑπὸ τοῦ F. Sigmund-Schulze ἐκδιδόμενης συλλογῆς «Ekklesia», ἐξακολουθεῖ δὲ γινόμενον καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ὡς καὶ διὰ μεμονωμένων μελετῶν καὶ ἀρθρῶν καὶ μεταφράσεων ὀρθοδόξων λειτουργικῶν βιβλίων. Παρὰ ταῦτα ὁμοῦ ἀπὸ ἐτῶν συνεζητεῖτο ἡ ἔκδοσις συστηματικώτερου καὶ πληρεστέρου συλλογικοῦ ἔργου, δι' οὗ θὰ παρείχετο εἰς τὸν ἑτεροδόξον κόσμον ὀλοκληρωμένη πῶς ἢ εἰκῶν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν τινὶ τῶν περισσώτερον χρησιμοποιουμένων σήμερον ἐν τῇ ἐπιστῆμῃ γλωσσῶν.

Τὴν ἔκδοσιν τοιοῦτου συλλογικοῦ ἔργου ἀνέλαβε προθύμως ὁ «Εὐαγγελικὸς Ἐκδοτικὸς Οἶκος» τῆς Στουττγάρτης ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Μπρατσιώτου, εἰς τὰς κοινὰς καὶ ἀόκνους

Ο " ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,, ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1960

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**Ἀφιερωμένος
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκογένειαν.**

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, καὶ καθημερινὰ καθοδηγητικὰ σημειώματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, εἰς τὰ καθήκοντα τῶν συγκροτούντων αὐτὴν, ὡς καὶ εἰς τὴν πρέπουσαν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμουμένου διὰ βυζαντινῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) δρχ. 10.

Εἰς ὁμαδικὰ παραγγελίας Ἐνοριῶν παρέχεται ἐπιπτώσις 20 %.

προσπαθείας τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ δημοσίευσις γερμανιστὶ τοῦ ὡς ἄνω πρώτου ἡμίτομου, ἢν θὰ ἀκολουθήσῃ μετ' ὀλίγον ἢ ἔκδοσις καὶ τοῦ δευτέρου ἡμίτομου, ὅστις θὰ περιλάβῃ ἐννέα εἰσέτι μελέτας Ἑλλήνων θεολόγων. Ὑπάρχει δὲ ἡ πληροφορία, ὅτι θὰ ἐκδοθῆ καὶ τρίτος τόμος περὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, περιέχων ἐρ' ασίας Ῥώσων ὀρθοδόξων θεολόγων. Ὁ μετὰ χεῖρας πρῶτος ἡμίτομος περιέχει τὰς ἐπομένους ἐξ μελέτας γερμανιστὶ:

1. Ἰω. Καρμίρη, Ἡ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ὀρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 15-120.
2. Β. Βέλλα, Ἡ Ἁγία Γραφή ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ, σελ. 121-140.
3. Β. Στεφανίδου, Αἱ κύριαι γραμμαὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, σελ. 141-156.
4. Π. Τρεμπέλα, Ἡ Ὀρθόδοξος χριστιανικὴ θεία Λειτουργία, σελ. 157-168.
5. Ἰ. Κοτσῶνη, Τὸ πολίτευμα τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, σελ. 169-174.
6. Ἀ. Θεοδώρου, Ὁ Μυστικισμὸς ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, σελ. 175-208.

Ἐπὶ τούτοις, συγκαίροντες καὶ εὐχαριστοῦντες τοὺς ἐν Στουττγάρτῃ φίλους ἐκδότας, εὐχόμεθα ὅπως ἡ ἀξιέπαινος προσπάθεια αὐτῶν στεφθῆ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, ὃ δὲ ἐκδοθεὶς πρῶτος ἡμίτομος συντελέσῃ εἰς τὴν πληρεστέραν γνῶσιν τῆς Ὀρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῷ ἑτεροδόξῳ κόσμῳ καὶ ἰδίως τῷ θεολογικῷ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ν' ἀποβῆ πανελλήνιος.

Τὴν ὀγδόην Νοεμβρίου, καθ' ἣν ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία εορτάζει τὴν σὺναξιν τῶν ἀρχιστρατήγων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ καὶ πάντων τῶν ἁγίων ταγματιῶν, εορτάσθη καὶ πάλιν—εἰς περιορισμένην ὁμως κλίμακα καὶ τοπικῶς ὑπὸ τῶν Κορητῶν καὶ μόνον—ἡ ἐπέτειος τοῦ ὀλοκαυτώματος τοῦ Ἀρκαδίου.

Καὶ ὁμως ὁ πανηγυρισμὸς τῆς ἀνήκει καθηκόντως εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν. Διότι ἀποτελεῖ σύμβολον τῆς πλέον ὑπερόχου αὐτοθυσίας καὶ θαμβωτικοῦ ἡρωϊσμοῦ. Καὶ ἡ ἀνάμνησίς τῆς δροσιζει τὰ μέτωπα, μὲ ἀνεμον πίστεως. Καὶ καταχραίνει τὴν ὑπαρξίν μας, μὲ τὰ εὐγενέστερα καὶ τὰ πλέον μωροβόλα ἀρώματα τῶν Ἑθνικῶν μας ἀνοιξέων.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας αὐτὴν, ποῦ ἡ ἀπιστία σύρεται, ὡς ὄφεις, τριγύρω μας, ζητοῦσα νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας· καὶ ποῦ ὁ ὀρθολογισμὸς, τρεφόμενος ἀπὸ τοὺς ζωτικωτέρους χυμοὺς τῆς ζωῆς μας καταμαραίνει τὴν ἠθικὴν μας αἴσθησιν, τὸ Ἀρκαδί μὲ τὰς φλόγας του κατακαίει τὸν παντοειδῆ περὶ ἡμᾶς σαρκῶν καὶ φωτίζει τὴν πορείαν μας πρὸς τὸν δρόμον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ χρέους, ποῦ ἀπετέλεσαν πάντοτε τὴν Μοῖραν καὶ τὴν Δόξαν τοῦ ἔθνους μας.

Ἄς λέγουν ὅ,τι θέλουν οἱ εὐδαιμονισταί. Καὶ ἄς κοάζουν, παχυνόμενοι, μέσα εἰς τὰ ἔλη των οἱ ὑλόφρονες. Ὑπάρχει, ναί, ὑπάρχει, τὸ θαῦμα τῆς ζωῆς. Καὶ ὑφίσταται τοῦτο εἰς τὴν καταφρόνησιν καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, χάριν τῶν ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν. Ὁ θάνατος, ὅπως μᾶς ἐδίδαξεν ὁ θεὸς μας Αντρωτής, μόνον «θανάτω πατεῖται».

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μας, τῆς ὁποίας ὁ ἡγούμενος τοῦ Ἀρκαδίου Γαβριὴλ, ἦτο ταπεινὸς λειτουργός, ἔχει ἀναδείξει κατὰ καιροὺς νέφρη δλόκληρου μαρτύρου. Ὑπερπεντακόσιοι δὲ εἶναι οἱ πτωχοὶ ἱερεῖς τῆς ὑπαίθρου μας, οἱ ὅποιοι ἐσφαγιάσθησαν μόνον κατὰ τὸν τελευταῖον ξενοκίνητον συμμοριτοπόλεμον. Ὅλοι αὐτοὶ ἠκολούθησαν τὸ ἐμπνέον καὶ φωτοβολοῦν παράδειγμα τοῦ Γαβριὴλ καὶ μετεσχημάτισαν τὰ πτωχικά των ράσα εἰς πορφύρας καὶ βύσσους, μὲ τὰς ὁποίας κατεκόσμησαν τοὺς ἀχράντους βωμοὺς τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος.

Καὶ εἶναι, νομίζομεν, ἐπιβεβλημένον ὁ εορτασμὸς τῆς ἐπέτειου τοῦ ὀλοκαυτώματος τοῦ Ἀρκαδίου νὰ γενικευθῆ εἰς Πανελλήνιον καὶ πανεθνικὴν Ἐκκλησιαστικὸν εορτασμὸν. Εἰς μνήμην ὄλων τῶν κατὰ καιροὺς ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας, ποῦ ἀντετάχθησαν ἐναντίον κάθε βαρβαρότητος, καὶ ὠδήγησαν διὰ τοῦ Σταυροῦ των τὴν Φυλὴν μας εἰς τὴν Ἑθνικὴν τῆς ἀνάστασιν καὶ ἀναγέννησιν.

Περιμένουν τὸ φῶς.

Ἡ εἰς ἄλλην σελίδα τοῦ παρόντος φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευομένη περιγραφή τῆς ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν γενομένης δεξιώσεως πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς Ρουβῆμ Σεβάνγια Μουκάσα (Σπάρτα) ἀποτελεῖ σημαντικὸν

σταθμὸν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς πατρίδος μας.

Ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς περιγραφῆς ταύτης, ἡ Θεολογικὴ αὐτὴ Σχολὴ ἀπεφάσισεν, ὅπως εἰς εἰδικὴν συνεδρίαν ἀσχοληθῆ περὶ τὴν ἐξέυρεσιν τῶν τρόπων, δι' ὧν αὐτὴ ἀφ' ἑνὸς θὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐγκάντας καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἀναρριπίσῃ τὴν φλόγα τοῦ ἱεραποστολικοῦ πνεύματος εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Χριστεπώνυμου πληρώματος τῆς Ὀρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Πράγματι! Τὸ ὅτι 100 ἑκατομμύρια ψυχῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν περιμένουν τὸ φῶς ἀπὸ ἡμᾶς, ὡς ἐτόνισεν ὁ Πατὴρ Σπάρτας, οὐδένα πρέπει νὰ ἀφήσῃ ἀσυγκίνητον. Ὡς κατ' ἐπανάληψιν, ἀκόμη καὶ προσφάτως, ἔχομεν τονίσει, ἡ ἐξάπλωσις τῆς Ὀρθοδοξίας σημαίνει οὐ μόνον τὴν ἀληθῆ λύτρωσιν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ προβολὴν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ὅθεν πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληρες δέον νὰ κινήθουν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ θεολόγου.

Ὁ πρὸς τοὺς νεήλυδας φοιτητὰς τῆς Θεολογίας χαιρετισμὸς τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Λεων. Φιλίππιδου εἶναι ἄξιος ἰδιαίτερας μνείας καὶ ἐξάρσεως, διότι οὐ μόνον τονίζει τὰς ἀρετὰς, ὑπὸ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ κοσμηθῆ ὁ θεράπων τῆς ἱερᾶς θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ κατατοπίζει πλήρως ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τῶν θεολογικῶν σπουδῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐν τῇ κοινωρίᾳ ἀποστολῆς τοῦ Θεολόγου.

Ἐπιγραμματικὰ εἶναι τῷ ὄντι ὅσα ὁ κ. Κοσμήτωρ εἶπε ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου: Ὁ θεολόγος, ὡς ἐτόνισεν, «πρέπει νὰ εἶναι ζωντανός... πεπρωκτωμένος ἀπὸ πίστιν, διὰ νὰ ἐκχύνη τὴν λάβαν τῆς τῆς ζωοποιῶν εἰς τὰς ψυχὰς τῆς νεότητος... Ἐὰν ὁ ἴδιος εἶναι ψυχρὸν, ζημίαν τότε θὰ κάμῃ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον... Ἀλλοίμονον εἰς τὸν κατεψογγεμένον ἐκείνον θεολόγον, ὅστις θὰ περιορίσῃ τὴν ἐργασίαν του εἰς τὰς ὀλίγας ὥρας τοῦ μαθήματός του. Ὁ καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν ὀφείλει νὰ ἀναπτύσῃ καὶ ἐξωσχολικὴν δρασὴν πλουσίαν, νὰ ἰδρῆ Κατηχητικὰ Σχολεῖα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ κηρύττῃ, νὰ τρέξῃ βοηθὸς εἰς τὸν ἀνθρώπινον πόνον, νὰ βοηθῆ εἰς κοινωφελῆ ἔργα πολιτισμοῦ, νὰ σπαθίσῃ τοὺς αἰρετικὸς ἐπίδρομεις, οἵτινες ὡς λύκοι ἐν σχήματι προβάτων λυμαινόνται ὡς ἀπερίφρακτον ἄγρον τὴν χώραν μας καὶ τὰς ὀρθόδοξους σπινθηροποιήσεις τῶν χριστιανῶν μας—ὀφείλει ὁ θεολόγος νὰ ἐμφανίσῃ πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὸν Χριστὸν ὡς διακονητὴς Αὐτοῦ καὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας του, ὥστε δλόκληρος ἡ περιοχὴ τῆς δράσεώς του νὰ σαγηρεύῃ εἰς τοῦ Χριστοῦ τὴν σαγήνην, ἐκ δὲ τοῦ ἀνεπιλήπτου βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ θεολόγου νὰ διδάσκονται πάντες τί εἶναι Χριστὸς καὶ Χριστιανισμὸς, τί εἶναι Ἐκκλησία καὶ Ὀρθοδοξία».

Μία ἔκκλησις.

Ἐν συνεχείᾳ δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἔκκλησις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Κοσμήτωρ κ. Λεων. Φιλιππίδης πρὸς τοὺς νεήλυδας φοιτητὰς τῆς Θεολογίας, ὅπως οὗτοι προπαρασκευάσουν ἑαυτοὺς πρὸς πύκνωσιν τῶν τάξεων τοῦ ἱεροῦ κλήρου.

Ἐὰν εἰς τὰς ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπεσχισμένας αἰρετικὰς Κοινότητας, —ἐτόνισε πρὸς αὐτοὺς—, δὲν νεῖται θεολόγος λαϊκός, πολλῶ μᾶλλον τοῦτο ἔδει καὶ πρέπει νὰ ἰσχύσῃ διὰ τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν... Ὅσον δὴποτε καλὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ λαϊκὸς θεολόγος, δὲν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ὅσον ὡς καλὸς κληρικὸς· ἄλλο κύρος ἔχει τὸ ἴδιον, εἴταν ὁ φέρων αὐτὸ διαλάμπῃ εἰς ἡθὸς πρῶτον καὶ εἰς μόρφωσιν ἔπειτα... Θέσατε ἀπὸ τοῦδε σκοπὸν τῆς ζωῆς σας νὰ ἱερωθῆτε, σκοπὸν πανύψηλον καὶ πανίερρον: νὰ γίνητε κληρικοί, ἔστω καὶ ἄπλοὶ διάκονοι. Δὲν ἔχον σημασίαν οἱ βιβλιοὶ προσέξατε, μὴ περιπέσητε εἰς τὴν ἄλλην ἁμαρτίαν, εἰς τὴν φιλοδοξίαν τῆς βαθμομανίας... Μὴ, πρὸς Θεοῦ, μὴ λιποτακτῆσθε ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς θέσεως, ἣν Σᾶς προσφέρει ἡ θεολογικὴ ἀποστολὴ Σας· ἀξιώσατε ἡμᾶς, τοὺς λαϊκοὺς διδασκάλους Σας, νὰ Σᾶς φιλήσωμεν τὸ χεῖρι».

Ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται ὀλοφύχως, ὅπως ἀπ' ἐνὸς ἡ πεφωτισμένη ἔκκλησις τοῦ κ. Κοσμήτορος εὖρη ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν φοιτητῶν τῆς Θεολογίας, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἡ κατάστασις τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου γίνῃ τοιαύτη, ὥστε νὰ θέλγῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἐχόντων ἀγνήν διάθεσιν νέων θεολόγων μας. Ἡ παρὰ τὸ θυσιαστήριον διακονία ἀποτελεῖ τῷ ὄντι τὴν ὡραιότεραν ἀποστολήν παντὸς θεολόγου.

Λαμπρὰ πρωτοβουλία.

Ἡ λαμπρὰ πρωτοβουλία τοῦ δραστηριωτάτου Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Ν. Καρμίρη περὶ τῆς διὰ κρατικῶν δαπανῶν ἐκδόσεως τοῦ ἱεροῦ κειμένου τῆς Καινῆς Διαθήκης δικαίως προὐκάλεσε γενικὴν ἱκανοποίησιν καὶ εὐμενὴ σχολία.

Τὸ ἀναληφθησόμενον ἔργον, πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ὁποίων θὰ συνεργασθοῦν οἱ ἀριστοὶ τῶν εἰδικῶν Ἑλλήνων Θεολόγων καὶ Φιλολόγων, θὰ εἶναι πράγματι μνημειώδες καὶ θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ παγκόσμια θεολογικὰ καὶ φιλολογικὰ γράμματα.

Ἀσφαλῶς ἡ ὀλοκλήρωσις τοῦ ἔργου ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ πολλὰς δυσχερείας. Ἀλλ' εἴταν ὑπάρξῃ πίστις καὶ θέλησις, αὐταὶ θὰ ὑπερπηδηθοῦν ἐνκόλως. Καὶ πρέπει νὰ ὑπερπηδηθοῦν. Ὁ διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἐνθουσιασμός θὰ ὑποδαυλίζηται συνεχῶς ἐκ τῆς συναισθήσεως, ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη, τὸ κατ' ἐξοχίαν αὐτὸ παγκόσμιον βιβλίον, ἐγράφη πρωτοτύπως Ἑλληνιστί. Ἐπομένως κατ' ἐξοχίαν οἱ Ἕλληνες δέον προτίστωσι νὰ ἀσχολῶνται περὶ τὴν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐπιμέλειαν καὶ μελέτην τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ κειμένου, ὑπερβάλλοντες τὰ μέχρι τοῦδε ἐπιτεύγματα εἰς τὸν τομέα τοῦτον τῶν ξένων ἐρευνητῶν.

«Γινώσκω ἐκ μέρους».

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἀναζωπυρωθεισῶν ἐσχάτως ἐλπίδων περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου κατακτήσεως τοῦ σύμπαντος, εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος πολλὰ ὄρθρα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ φαντασίωσις τῆς παντογνωσίας ἤρχισε πάλιν νὰ προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. Οὕτω μεταξὺ ἄλλων ἐγράφη, ὅτι πλησιάζει ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ὁ ἀνθρώπος θὰ ἔχῃ διαλευκάνει τὰ μυστήρια τοῦ σύμπαντος καὶ θὰ ἔχῃ λύσει τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν γνώσιν αὐτοῦ προβλήματα.

Ἀλλ' ἡ ἀποψις αὕτη εἶναι τελείως ἀστήρικτος. Ἐν πρώτοις εἶναι ἀδύνατον ὁ ἀνθρώπος νὰ ἐξιχνιάσῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὸ σύμπαν, ὅπερ συμφώνως πρὸς τὰ σημερινὰ δεδομένα τῆς Ῥαδιοαστρονομίας καταλαμβάνει χῶρον, ἔχοντα διάμετρον τοῦλάχιστον 8 δισεκατομμυρίων ἐτῶν φωτός! Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ὑποθεθῇ, ὅτι ὁ ἀνθρώπος θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ πεδίον τοῦ ἐπιστητοῦ μέχρι τῶν πλέον ἀπομακρυσμένων περιφερειῶν τοῦ σύμπαντος, ἡ γνώσις αὐτοῦ θὰ εἶναι γνώσις περιορισμένη, γνώσις ἀπλῶς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως καὶ δράσεως, γνώσις ἀταποκρινομένη εἰς τὸν περιορισμένον δυναμισμόν τῶν γνωστικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν ὑποθεθῇ, ὅτι εἰς μύρμηξ τῆς Ἑλλάδος διασχίση τὰς πέντε ἡπείρους τῆς γῆς, αἱ «γνώσεις» αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀξήθηθον εἰς ἔκτασιν, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ παύσουν νὰ εἶναι αἱ περιορισμέναι γνώσεις τοῦ μύρμηκος. Ποτὲ δὲν εἶναι ἀδύνατον οὗτος νὰ γνωρίσῃ ὅτι γνωρίζει ὁ ἀνθρώπος. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αἱ γνωστικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου οὐδέποτε θὰ παύσουν νὰ εἶναι ἀνθρώπιναι καὶ οὐδέποτε θὰ δυνηθοῦν νὰ συλλάβουν ὅτι εἶναι ἐπέκεινα τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας. Ἐὰν ὁ ἀνθρώπος εἶχε διαφορετικὰ αἰσθητήρια ὄργανα ἢ διαφορετικὴν γινώσκουσαν συνείδησιν, ὁ κόσμος θὰ ἐφαίνετο εἰς αὐτὸν διαφορετικός. Ἐπομένως πάντοτε θὰ ἰσχύουν οἱ λόγοι τοῦ θείου Ἀποστόλου: «Ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι» (Α' Κορ. ιγ', 12).

Οὐδόλως μαρτυρεῖ εὐφυῖαν.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὰ εἰρωνικὰ σχόλια δημοσιογράφων τινῶν, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς περὶ τῆς πτώσεως τῶν πρωτοπλάστων καὶ περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ταῦτα, —ὅσον καὶ ἐὰν γίνεται δήλωσις ὅτι δὲν σημαίνουν ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν καθ' ὅλου χριστιανικὴν θρησκείαν—, ἀποτελοῦν κατ' οὐσίαν ἄμεσον προσβολὴν ἐναντίον αὐτῆς. Διότι καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Δημοστικοῦ Σχολείου γνωρίζουν, ὅτι ἡ περὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν πνεῦμονα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔχει ὡς προϋπόθεσιν τὴν περὶ πτώσεως διδασκαλίαν.

Ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν εἶναι μόνον βιβλική, ἀλλ' ἔχει πανανθρώπινον χαρακτήρα, διαποτίζουσα τὰς παραδόσεις πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν λαῶν. Ὡς ὁμολογεῖ αὐτὸς ὁ Βολταῖρος, «ἡ πίστις, ὅτι ὁ ἀνθρώπος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά Σύνοδος

'Η 'Ι. Σύνοδος απέστειλε πρὸς τοὺς Σεβ. 'Ιεράρχας τὴν κάτωθι: 'Εγκύκλιον:

Αριθμ. { Πρωτ. 2604
Διεκπ. 1050 'Αθήνησι τῇ 3ῃ Νοεμβρίου 1959

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1044

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους 'Ιεράρχας
τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

'Η 'Ιερά Σύνοδος εὐρίσκειται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ γνωρίσῃ ὑμῖν, ὅτι ὁσονόπως τίθεται εἰς κυκλοφορίαν τὸ «'Ημερολόγιον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος τοῦ διεσέκτου ἔτους 1960», ὅπερ ἐντολῇ Αὐτῆς κατήρτισε Συνοδικῇ 'Επιτροπῇ.

ἔξέπεσε καὶ εἶναι ἐκφυλισμένος, εὐρίσκειται παρὰ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς».

Ὅθεν οὐδόπως μαρτυρεῖ σοφίαν ἢ εὐφυΐαν τὸ νὰ εἰρωνεύεται τις μίαν πανανθρωπίνην παράδοσιν καὶ χριστιανικὴν διδασκαλίαν, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς ὁ κορυφαῖος τῶν συγχρόνων παιδαγωγῶν Förster θεωρεῖ ὡς «βαθυστόχαστον» καὶ ὡς ἐπικυρουμένην καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν «διαπιστώσεων τῆς νεωτέρας ψυχολογίας».

'Απτὰ δείγματα.

Πάντοτε ὁ 'Ελληνικὸς Στρατὸς δίδει ἀπτὰ δείγματα τῆς στεροῆς ἐμμονῆς καὶ προσηλώσεως αὐτοῦ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων μας. Οὗτος δὲν εἶναι μόνον ὁ γενναῖος προασπιότης καὶ φρουρὸς τῆς τιμῆς τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀκάματος δημιουργὸς ἔργων εἰρήνης καὶ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα συνεχῶς συντελοῦν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν καθ' ὄλου πολιτιστικῶν συνθηκῶν τῆς 'Ελληνικῆς 'Υπαίθρου. Οὕτω πλείσται ὁδοί, γέφυραι, πλατεῖαι καὶ ἄλλα τεχνικὰ ἔργα τῆς 'Ελλάδος ὀφείλονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν φιλότιμον ἐργασίαν τῶν 'Ελλήνων στρατιωτῶν.

'Αλλ' ὁ 'Ελληνικὸς Στρατὸς, κατανοῶν ὅτι ἡ 'Εκκλησία, ὡς τονίζεται εἰς τὸ κύριον ἄρθρον τοῦ παρόντος φύλλον, ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν αἰτίαν τῆς ὑποστάσεως τοῦ 'Ελληνικοῦ Ἔθνους, πάντοτε ἐκδηλοῖ καὶ τὴν πρὸς τὴν Μητέρα 'Εκκλησίαν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του. Ἄριστον πρόσφατον δείγμα τῆς ἀγάπης ταύτης εἶναι τὸ ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ 'Επιτελείου Στρατοῦ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Θεοφιλέστατον 'Επίσκοπον Κυδωνίας καὶ 'Αποκορώνου κ. Νικηφόρον, ὅτι τμημὰ τοῦ περιβόλου τῶν στρατῶνων, ἐπτάσεως 3½ στρεμμάτων παραχωρεῖται εἰς τὴν 'Ιεράν 'Επισκοπὴν Κυδωνίας καὶ 'Αποκορώνου δι' ἀνέγερσιν νέου μητροπολιτικοῦ ναοῦ εἰς τὰ Χανιά, ὅστις θὰ ἀφιερωθῇ εἰς μνήμην τοῦ ἁγίου Γεωργίου, προστάτου τοῦ πεζικοῦ. Ἡ προᾶξις αὕτη τοῦ 'Ελληνικοῦ Στρατοῦ ἀποτελεῖ νέον στέφανον δόξης αὐτοῦ.

'Ἦδη διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 992 τῆς 4 Νοεμβρίου τοῦ ἔτους 1958 Συνοδικῆς 'Εγκυκλίου, ἐγνώσθη ὑμῖν, ὅτι τὸ διαληφθὲν «'Ημερολόγιον», ὑπὸ τῆς 'Ιεράς Συνόδου ἐκδιδόμενον, εἶναι «ἴδιον» Αὐτῆς «βιβλίον», ὡς ἡ «'Εκκλησία» καὶ ἡ «Θεολογία».

Ὅθεν, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς ὅπως μεριμνήσητε, ἵνα τὸ «'Ημερολόγιον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος» τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ὅπερ ἐντὸς ὀλίγου τεθήσεται εἰς κυκλοφορίαν, ὡς ἀνωτέρω γράφομεν, εἶναι ὁ μοναδικός, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ 'Εκκλησίας, ὁδηγὸς τῆς διεξαγωγῆς τῶν 'Ιερῶν 'Ακολουθιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἀπαγορευομένης, διὰ τῆς παρούσης Συνοδικῆς 'Εγκυκλίου, τῆς λειτουργικῆς χρήσεως τῆς ἀνευ ἐγκρίσεως τῆς 'Ιεράς Συνόδου κυκλοφοροῦσης «Τάξεως τῶν ἱερῶν 'Ακολουθιῶν», ἣτις περιέχει καινοτομίας τυπικὰς καὶ ἱεροτελεστικὰς.

† Ὁ Ἀθηναῶν Θεόκλητος, Πρόεδρος

† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἰωακεῖμ

† Ὁ Χίου Παντελεήμων

† Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης Καλλίνικος

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἰωακεῖμ

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Κυπριανὸς

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Παπαχρῖστου

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν.

Τῇ 31ῃ παρ. μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεόκλητος ἐδέχθη τὸν Ὑπουργὸν Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας κ. Ἀνδριανόπουλον.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας παρέστη ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ εἰς ἑορτὴν ἐπὶ τῇ «ἡμέρᾳ τῆς ἀποταμιεύσεως».

— Τῇ 1ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος παρέστη εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου κτιρίου τοῦ ἱατρικοῦ Συλλόγου Πειραιῶς.

— Τῇ 2ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν βουλευτὴν καὶ τ. Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Γόντικαν. Ἐδέχθη ὡσαύτως τὸν Νομάρχην Κορινθίας κ. Τσιτσάραν.

— Τῇ 3ῃ Νοεμβρίου προήδρευε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 4ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Ὑφυπουργὸν Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Τριανταφυλλάκου. Ἐν συνεχείᾳ προήδρευε συνεδρίας τοῦ Συμβουλίου τοῦ Δημητριάδειου Κληροδοτήματος.

— Τῇ 5ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος προήδρευε συνεδρίας τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς.

— Τῇ 6ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Στρατηγὸν κ. Μπενιψάλην, τὸν Σύμβουλον τῆς Ἐπικρατείας κ. Παναγιωτόπουλον καὶ τὸν βουλευτὴν κ. Φράγκου.

— Τῇ 9ῃ Νοεμβρίου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη τὸν βουλευτὴν κ. Ἀποσκίτην, τὸν τ. Ὑπουργὸν κ. Βγενόπουλον καὶ τὸν Δικηγόρον καὶ τ. Βουλευτὴν κ. Κοΐνην.

— Τῇ 11ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Προνόιας κ. Ρικάκην καὶ τὸν βουλευτὴν κ. Παπαηλιού.

Ἱερὰ Μητρόπολις Διδυμοτείχου.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Κωνσταντῖνος τῆ 21ῃ Ὀκτωβρίου ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τὸ κάτωθι ἔγγραφο:

«Πρὸς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Εἰς Ἀθήνας.

Εὐλαβῶς ἀναφέρω τῇ Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ κάτωθι:

Καὶ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν δεῦτερον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεώς μας εἰς τὴν Θεόσωστον ταύτην παροικίαν, περιωδεύσαμεν ὀλόκληρον τὴν περιφέρειάν μας, ἐνορίας καὶ συνοικισμούς καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς εὐρισκομένας εἰς τὰ ἀκρότατα σημεῖα τῆς παραμεθορίου πρὸς Βουλγαρίαν, πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐκμεταλλεύομενοι πρὸς πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ λαοῦ. Συνεζητήσαμεν μετὰ τῶν χριστιανῶν, κατὰ τὰς περιοδείας μας, περὶ διαφορῶν ζητημάτων πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς φύσεως, παρέσχομεν τὴν συνδρομὴν καὶ συμπαραστάσιν μας ὅπου ἔδει, κηρύσσοντες, κατηχοῦντες καὶ ἐν γένει βοηθοῦντες τοὺς ἐφημέριους εἰς τὸ πνευματικὸν τῶν ἔργων. Ἐπεσκέφθημεν τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ πλείστων Δημοτικῶν Σχολείων τῆς περιφέρειας μας, ἀπευθύνοντες πρὸς τοὺς διδάσκοντας καὶ διδασκόμενους πατρικὰς συμβουλὰς καὶ παραινέσεις, ἐπιδείξαντες ἐνδιαφέρον δι' ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὸ σχολεῖον καὶ τὴν διάπλασιν τῆς μαθητικῆς νεολαίας, τῆς χρυσῆς ἐλπίδος τοῦ ἔθνους μας. Ἰδιαίτερώς ἐπεκοινωνήσαμεν μὲ τοὺς μαθητὰς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, δι' ὁμιλιῶν πρὸς αὐτοὺς καὶ διὰ παρακολούθησεως τῶν μαθημάτων, μὲ νέους καὶ νεανίδας καὶ τὴν ἐργαζομένην νεολαίαν εἰς τὰς εἰδικὰς αὐτῶν συγκεντρώσεις. Ἐπεσκέφθημεν τακτικῶς τὰς κατασκηνώσεις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων πρὸς ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν κατασκηνωτῶν καὶ δις ἐπετελέσαμεν τὴν Θείαν Λειτουργίαν, ὁμιλῆσαντες ἐπικαιρῶς πρὸς αὐτοὺς. Οἱ τομεῖς οὗτοι τῆς πνευματικῆς ἐργασίας παρουσιάζουν πρόδον πνευματικῆν, χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειας καὶ τὴν συστηματικὴν ἐν αὐτοῖς ἐργασίαν ὑπὸ τοῦ ζηλωτοῦ ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ πολυτίμου συνεργάτου μου Ἀρχιμ. Δημητρίου Φωτίου.

Κατεβάλομεν προσπάθειαι πρὸς ἀνάδειξιν νέων ἱκανῶν κληρικῶν καὶ χειροτονήσαμεν δέκα τρεῖς τοιοῦτους κεκοσμημένους κυρίως δι' ἠθικῶν προσόντων, μὲ φόβον Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν τῆς μεγάλης τῶν ἀποστολῆς. Διωργανώσαμεν δύο Ἱερατικά Συνέδρια ἐν Διδυμοτείχῳ καὶ Ὁρεστιάδι, εἰς ἃ παρευρέθησαν ἅπαντες οἱ ἐφημέριοι τῆς περιφέρειας μας καὶ κατόπιν τῶν εἰσηγήσεων ὑφ' ἡμῶν, τοῦ ἱεροκήρυκος καὶ καθηγητοῦ θεολογοῦ κ. Κόλλια, ὑπεμνήσθησαν εἰς αὐτοὺς αἱ κατὰ καιρὸν καταλείσει ἐγκύκλιοι ἡμῶν ὡς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν ἐν τῇ ἐνορίᾳ ὡς ποιμένων. Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἐπραγματοποιήσαμεν διαλέξεις μορφωτικοῦ περιεχομένου εἰς τὰς τρεῖς πόλεις τῆς περιφέρειας μας, τὰς ὁποίας παρηκολούθησαν προθύμως οἱ Χριστιανοί. Δι' ἐνεργειῶν μας ἀπεπερατώθησαν αἱ ἐργασίαι ἀνεργείας 5 Ἱ. Ναῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἤδη τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία καὶ ἐνεκαινιάσαμεν ἰσαριθμους τοιοῦτους, ἀνεκαινίσθησαν δὲ τινές, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκοντο εἰς ἀθλίαν κατάστασιν. Καίτοι εἰς τὴν περιοχὴν μας δὲν παρατηρεῖται ἐντονος προσηλυτιστικὴ προπαγάνδα ἑτεροδόξων, μᾶλλον προληπτικῶς ἐξεδώκαμεν καὶ ἐκυκλοφορήσαμεν εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων εἰδικῶν ἀντιχιλιαστικῶν ἐντυπων πρὸς προφύλαξιν τοῦ ποιμνίου μας ἀπὸ τοὺς βαρεῖς τούτους λύκους, εἰς ἀποθανοῦσαν δὲ χιλιάστριαν ἀπηγορεύσαμεν νὰ ψαλλῇ Νεκρώσιμος Ἀκολουθία. Δὲν παρελείψαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ φυλάκια κατὰ τὴν μεθόριον πρὸς τὴν Τουρκίαν καὶ Βουλγαρίαν καὶ νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοὺς γενναίους προμάχους τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς πατρίδος μας. Ὁμιλήσαμεν εἰς τὰ Συντάγματα, τοὺς λόχους προκαλύψεως καὶ τὰ φυλάκια καὶ διενείκαμεν ἰδιαίτερον ἐντυπον πρὸς τοὺς στρατιώτας μετ' εἰκόνας τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἐπίσης κατὰ τὰς περιοδείας μας ἐπεσκέφθημεν καὶ τὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλίσσης λειτουργοῦντα ὑπὲρ τὰ δέκα (10) Σπίτια τοῦ Παιδιοῦ, ὁμιλήσαντες πρὸς τοὺς

ἀγροτόπαιδας ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Δι' Ὑπουργικῆς πράξεως ἀνασυνεστήσαμεν τὴν διαλελυμένην Ἱ. Μοῆν Δαδιάς καὶ ἤρξατο ἡ ἐπανοικοδόμησις τοῦ Καθολικοῦ αὐτῆς, τὴν ὁποίαν προτιθέμεθα νὰ καταστήσωμεν κέντρον πνευματικῶν τῆς περιφέρειας μας. Ἠλθομεν ἀρωγοὶ ὑλικῶς εἰς σπουδαστὰς τῶν Πανεπιστημίων καὶ τῶν Γυμνασίων καὶ ἀνεκουφίσσαμεν ἐνδεεῖς καὶ ἀσθενεῖς Σανατορίων διὰ τῆς παροχῆς εἰς αὐτοὺς πάσης δυνατῆς βοήθειας καὶ ἐνισχύσεως. Δὲν ἐπετελέσαμεν τι τὸ ἕκτακτον καὶ ἄξιον ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος. Ἐχόντες κατὰ νοῦν τὸ Θεόπνευστον τοῦ Κυρίου ἡμῶν ρῆμα «ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διδαχθέντα ὑμῖν, λεγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμέν, ὅτι ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιθήκαμεν», δὲν δικαιούμεθα νὰ διατυπώσωμεν ἀξιώσιν τινα ὡς ἐκτελέσαντες πλέον ἐκείνου, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ πράξωμεν. Παρακαλοῦμεν εὐλαβῶς τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως εὐχεται πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύριον, ἵνα πᾶσαί μου αἱ δυνάμεις πνευματικαὶ καὶ σωματικαὶ καὶ πᾶς ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μου ἀναλίσκηται πρὸς δόξαν Ἐκείνου, διότι δὲν ἀνήκομεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, ἀλλ' ἀνήκομεν ὀλοκληρωτικῶς εἰς τὸν Κύριον καὶ τὴν Ἁγίαν τοῦ Ἐκκλησίας, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ Ἰδιοῦ αἵματος».

Εὐπειθέστατος

Ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός
† Ὁ Διδυμοτείχου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 τεῦχος τοῦ Αὐγούστου 1959 τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας δημοσιεύεται τὸ χρονικὸν τῆς εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς κ. Θεοδοσίου, ὁ ὁποῖος παρέστη ἀπὸ 17-19 Ἰουλίου εἰς τὰς ἐπεινάς ἑορτὰς εἰς τὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγάλου Ρώσου ἀσκητοῦ ὁσίου Σεργίου τιμωμένην ἀρχαίαν μονὴν πλησίον τῆς Μόσχας. Ὁ Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος, προσφωνῶν τὸν Πατριάρχον Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίον, ὑπεγράμμισεν, ὅτι ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία συνδέεται μὲ τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας διὰ στενῶν δεσμῶν παλαιᾶς φιλίας. Εἰς τὴν ἀντιφώνησίν του ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ἐτόνισε, σὺν τοῖς ἄλλοις, ὅτι «ἡ Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Οἰκουμένη Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰς τῶν στύλων τῆς ὁποίας εἶναι τὰ Ρωσικὸν Πατριαρχεῖον, δὲν θὰ κλονισθῇ ὅτε, ἐφ' ὅσον θὰ πολλαπλασιάζονται οἱ δεσμοί, αἱ ἀδελφικαὶ σχέσεις καὶ αἱ συναντήσεις τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν».

Εἰς συνέντευξίν του πρὸς τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Θεοδοσίος εἶπε μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ὡς πνευματικὸν πρόσωπον καὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας ἀισθάνομαι μεγίστην ἀνακούφισιν, διότι βλέπω ἐνταῦθα πολλοὺς νέους ἱερεῖς καὶ πολλοὺς τροφίμους Ἱερατικῶν Σχολῶν καὶ φοιτητὰς Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν, οἱ ὁποῖοι προπαρασκευάζονται νὰ γίνωνται λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ ἐκπλήσσει καὶ ὁ τεράστιος ἀριθμὸς τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι γεμίζουν τοὺς ἐδῶ ναοὺς. Ὁμοίως ἐχάρην πολὺ, διότι εἶδον τὴν Βίβλον, τὴν Καινὴν Διαθήκην, τὸ Προσευχητᾶριον, τὰ λειτουργικὰ βιβλία καὶ τὰς ἄλλας ἐκδόσεις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν, ἀτυχῶς, εἰς μερικὰς ὀρθοδόξους χώρας. Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προηγουμένην μου ἐπίσκεψιν παρατηρῶ εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Μόσχας πολλὰς μεταβολὰς πρὸς τὸ καλύτερον. Εἰς αὐτοὺς ὑπάρχουν νέαι πολυτίμοι διακοσμήσεις καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ψαλμοψαλμία ἀπέβη ἐπι καλυτέρα. Εἶναι πολὺ ὠραῖον, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας ἔχει ἐργαστήρια ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν. Βλέπετε τὸν θαυμάσιον αὐτὸν σταυρὸν, τὸν ὁποῖον μοῦ ἔδωκαν εἰς τὸ μετόχι τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ὁ σταυρὸς αὐτὸς κατεσκευάσθη εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Καὶ αἱ ἄλλαι ἐκκλησιαστικαὶ ἔχουν ἀνάγκην τῶν εἰς τὰ ἐργαστήρια αὐτὰ κατασκευαζομένων ἱερῶν σκευῶν. Χαίρω πολὺ διότι ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης Ἀλέξιος ὑπεσχέθη καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας βοήθειαν εἰς ἱερὰ σκευήν».

— Τὴν 11ην Ἰουλίου 1959 ἐγένετο ἡ χειροτονία τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὁμιλητικῆς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ ἀρχιμανδρίτου Λεωνίδου εἰς ἐπίσκοπον Κούρσκ καὶ καὶ Μπιέλγκοροντ. Ὁ νεοχειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος εἶναι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν ὑπαρχουσῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Ἐφημερίων εἰς τὰς ἀκοκῶθους ἐνορίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως: 1) τῆς Πρώτης, Δευτέρας, καὶ Τρίτης κενῆς εφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Πάτραις Ἱ. Ναοῦ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, 2) Ἁγίου Διονυσίου Πατρῶν, 3) Ἁγίου Γεωργίου Λιμνοχωρίου, 4) Κοιμ. Θεοτόκου Ὁβρυαίας, 5) Ἁγίας Τριάδος Γλαύκου, 6) Ὑπαπαντῆς Καμαρῶν, καὶ 7) Ἁγίου Δημητρίου Ἄρλας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἐν λόγῳ εφημεριακῶν θέσεων, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς ἐνταῦθα ἐκδιδόμενην ἐφημερίδα, ὑποβάλωσι ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πάτραις τῇ 27ῃ Ὀκτωβρίου 1959

† Ὁ Πατρῶν Κωνσταντῖνος.

Ἱερά Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «Περὶ Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Νόμου 2200/1940, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι κενὴν θέσιν Διακόνου τοῦ ἐν Παραλία Ἀσπροπύργου Ἱ. Ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσι ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὅμοιο Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, πρὸς ἀνακήρυξιν των ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 9ῃ Ν/βρίου 1959

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος.

πτυχιούχος Χημείας, Ἱατρικῆς καὶ Θεολογίας. Ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ἐξήσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ.

— Ἀπὸ 17 Μαΐου μέχρι 6 Ἰουνίου ἐ.ἐ. παρέμεινε εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην ὡς προσκεκλημένος τοῦ Μητροπολίτου Κρουτίτσκης καὶ Κολόμνας κ. Νικολάου ὁ ἀρχιμανδρίτης τῆς Ἐκκλησίας τῶν Σύρων κ. Ἀβραάμ Ἀμπουντί. Ὁ ἐν λόγῳ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ἰράκ βεβαίως, ὅτι οἱ Ρῶσοι ἱερεῖς εἶναι εὐσεβεῖς, εὐκρινεῖς καὶ ἀξιοὶ σεβασμοῦ καὶ ὅτι διεπιστώσε τὴν ὑπαρξίν βαθέως καὶ στενοῦ συνδέσμου μεταξὺ τοῦ Κλήρου καὶ τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι προσεύχονται εἰς τοὺς ναοὺς μὲ βαθεῖαν εὐλάβειαν καὶ εὐκρινῆ πίστιν.

— Εἰς συνέντευξίν του πρὸς τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, ὁ προϊστάμενος τοῦ ἐν Λονδίῳ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κ. Κόλλινς, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθη προσφάτως τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, φέρεται δηλώσας ὅτι τοῦ προὔξηνσε βαθυτάτην καὶ ἀνεξίτηλον ἐντύπωσιν ἢ ὀρθόδοξος λατρεία καὶ εἰδικῶς ἢ λειτουργία. «Εἶδον, ἐν πρώτοις, τὴν καταπληκτικὴν ὠραιότητα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας, ὠραιότητα ἀσύγκριτον καὶ ἀλησιμόνητον. Ἦρχισα ὀλονὲν καὶ καλύτερον νὰ κατανοῶ ἢ νὰ αἰσθάνωμαι τὸ βαθύ πνευματικὸν καὶ μυστικιστικὸν νόημα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας. Πόσον θὰ ἤθελα νὰ καταστήθῃ δυνατόν, ὅπως πολλοὶ συνάδελφοί μου Ἀγγλικανοὶ παρακολουθήσουν τὰς ἀκολουθίας τῆς Ρωσικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας... Θὰ ἔλεγον ὅτι ἢ ὀρθόδοξος λατρεία καὶ οἱ ρωσικοὶ ὀρθόδοξοι ναοὶ καὶ γενικῶς ὅλη ἢ ὀρατὴ ἀγιότης τῆς ὀρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποῖα εἶναι κατὰ τὸ ἀπτόν διὰ τὰς πιστευούσας ψυχὰς καὶ καρδίας, συνενώνουν τὸ παρελθὸν μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον εἰς μίαν αἰωνιότητα». Ἀκολουθῶς ὁ κ. Κόλλινς ἐξέφρασε τὴν πεποίθησίν του, ὅτι εἶναι δυνατὴ ἢ προσέγγισις καὶ ἢ ἔνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, δεδομένου ὅτι δὲν ὑπάρχουν σοβαρὰ δογματικὰ διαφορὰ, καὶ ὅτι εἰς τοῦτο θὰ συντελέσουν αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων, ἤτοι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Καντερβουρίας εἰς τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοῦ Πατριάρχου Μόσχας εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωनीας

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 63 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Ν. Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ἐνὸς τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα (Πτυχιῶν Ἐκκλησ. Σχολῆς ἢ Ἀνωτέρου Ἐκκλησ. Φροντιστηρίου), ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσι ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 29ῃ Ὀκτωβρίου 1959

† Ὁ Μαρωनीας Τιμόθεος.

*Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 40 τοῦ Α. Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου Πόρπης, ἵνα ὑποβάλωσι ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν των ὑποψηφίων.

Ἐν Κομοτηνῇ τῇ 27ῃ Ὀκτωβρίου 1959

† Ὁ Μαρωनीας Τιμόθεος.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

† Ὁ Βεροῖας καὶ Ναούσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Σπεράντσα, Ἐκφράζομεν εὐχὴν καὶ προσδοκίαν.

Ἡ ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν γενομένη δεξίωσις τοῦ πατρὸς Ρουβήμ Σπάρτα.

Βασ. Ἰωαννίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19 - 28 Αὐγούστου 1959).

Θεοφ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ Χρυσοστόμου, Περὶ νεωκόρων (Τέλος).

Ἀρχιμ. Εἰθυμίου Ἐλευθεριάδου, Μακάριος ὁ Ἱεροσολύμων.

Ἰωάννου Καμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Βιβλιοκρισία.

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, Ἰαοῦ 1.